

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR. 411.2.1.2023

Pan
Wojciech Golonka
Prezes Zarządu Fundacji
Instytut Dziedzictwa Europejskiego Andegavenum
ul. św. Filipa 23/4
31-150 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.441.49.2024 Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z 12 lipca 2024 r. oraz zgodnie z treścią sprostowań oczywistych omyłek pisarskich: Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Krakowie z 26 lipca 2024 r. oraz Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli z 5 sierpnia 2024 r.

D/23/511 Przyznawanie i rozliczanie środków wsparcia finansowego udzielanego przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego oraz realizacja zadań finansowanych lub współfinansowanych z Funduszu Patriotycznego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Dziedzictwa Europejskiego Andegavenum, ul. św. Filipa 23/4, 31-150 Kraków ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Golonka, Prezes Zarządu Fundacji od 21 lutego 2020 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przez beneficjenta projektów finansowanych lub współfinansowanych ze środków udzielonych przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego.
Okres objęty kontrolą	Od dnia 17 lutego 2020 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych ³ , z uwzględnieniem faktów i dowodów wykraczających poza ten okres mających znaczenie dla badanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przemysław Sala, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/119/2023 z 2 listopada 2023 r. 2. Piotr Smyrak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/124/2023 z 13 listopada 2023 r.

(akta kontroli str.1-4)

---

¹ Dalej: *Fundacja*.

² Dalej: *Prezes Zarządu*.

³ Czynności kontrolne zostały zakończone 26 lutego 2024 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Fundacja osiągnęła zakładane w umowach⁶ zawartych z Instytutem Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego⁷ efekty rzeczowe dwóch projektów finansowanych ze środków Funduszu Patriotycznego, ale nieprawidłowości jakie miały miejsce w trakcie ich realizacji świadczą o nietransparentnym i nieefektywnym wydatkowaniu otrzymanych środków. W szczególności NIK podkreśla fakt nieudokumentowania dokonania rozeznania rynku i sposobu wyboru ofert wykonawców zleczanych usług i zamawianych dostaw, a także zlecenie przez Prezesa Zarządu istotnej części usług samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą.

W wyniku realizacji obydwu projektów – zgodnie z założeniami przyjętymi w złożonych wnioskach i podpisanych z IDMN umowach – Fundacja wydała łącznie dziewięć książek, trzy komiksy, jedną broszurę promującą projekt nr 1, a także udostępniła nagrania wykładów na swoim kanale w jednym z ogólnodostępnych serwisów internetowych. W celu upowszechnienia osiągniętych rezultatów część z wydanych książek i komiksów – od 5,7% do 21,9% ich nakładów – została przekazana nieodpłatnie m.in. do niektórych bibliotek uniwersyteckich oraz wszystkich bibliotek wojewódzkich, a także do wybranych organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli świata nauki, mediów i polityki.

W ocenie NIK w trakcie realizacji przez Fundację obydwu projektów miały miejsce nieprawidłowości polegające na:

- nieudokumentowaniu dokonania rozeznania rynku oraz sposobu wyboru ofert wykonawców zleczanych usług i zamawianych dostaw, finansowanych środkami przekazanymi przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej, co było niezgodne z § 10 i § 17 obu umów zawartych z IDMN, a także z postanowieniami *Wytocznych dotyczących składania zamówień w ramach programu Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego Fundusz Patriotyczny*⁸, do których stosowania Fundacja była zobowiązana realizując projekt nr 2,
- zleceniu na zewnątrz wykonania usług koordynacji obydwu projektów oraz koordynacji realizacji dwóch serii wykładów e-learningowych w ramach projektu nr 1 podmiotowi gospodarczemu prowadzonemu przez Prezesa Zarządu Fundacji za łączną kwotę 36 340 zł – co stało w sprzeczności ze złożonymi we wnioskach o dofinansowanie deklaracjami o dysponowaniu przez Fundację zasobami rzeczowymi i kadrowymi niezbędnymi do realizacji tych zadań,
- zleceniu przez Prezesa Zarządu samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, wykonania różnych usług w obydwu projektach (koordynacja projektu i realizacji serii wykładów, redakcja książki, skanowanie i obróbka tekstu, tłumaczenie, korekta tekstu, print management/redakcja techniczna wydanych książek i komiksów, wygłoszenie prelekcji oraz montaż nagrań prelekcji) z łącznym wynagrodzeniem w wysokości

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę w formie opisowej.

⁶ Umowa nr 5 z dnia 22 czerwca 2021 r. dotycząca realizacji projektu „Katolicka myśl społeczna: pomniki, przykłady, kierunki rozwoju dla Polski” (dalej: *umowa nr 5* lub *umowa dotycząca projektu nr 1*) oraz umowa nr 49 z dnia 3 lipca 2023 r. dotycząca realizacji projektu „Tradycja katolicka dla wszystkich: pomniki myśli i żywe przykłady” (dalej: *umowa nr 49* lub *umowa dotycząca projektu nr 2*).

⁷ Dalej: IDMN lub Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej.

⁸ Dostępne na stronie: <https://www.fundusz-patriotyczny.pl/edycja-2023-wolnosc-po-polsku> (dostęp: 05.02.2024 r.). Dalej: *Wytoczne dotyczące składania zamówień* lub *Wytoczne*.

- 98 105 zł (projekt nr 1 – 58 475 zł, projekt nr 2 – 39 630 zł), co było sprzeczne z postanowieniami art. 108 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny⁹,
- zaliczkowej zapłacie 100% wynagrodzenia usługodawcom w trakcie realizacji projektu nr 2 w odniesieniu do 36 wydatków w łącznej kwocie 99 084,60 zł, co było niezgodne z postanowieniami regulaminów określającymi zasady wydatkowania środków udzielonych przez IDMN,
  - niegospodarnym wydatkowaniu 2 300 zł na przeprowadzenie kampanii promocyjnej w mediach społecznościowych udokumentowanej dwoma wpisami w ogólnodostępnych portalach, pomimo trwających już działań promocyjnych realizowanych przez tego samego wykonawcę na podstawie innej umowy i skierowanych do tego samego grona odbiorców,
  - niezłączeniu do sprawozdań z wykonania projektów dowodów finansowych na łączną kwotę 1 087,58 zł (projekt nr 1 – 536,22 zł, projekt nr 2 – 551,36 zł), naruszającym postanowienia § 9 ust. 4 ww. umów IDMN.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli nieudokumentowanie dokonania rozeznania rynku oraz sposobu wyboru ofert wykonawców zleczanych usług i zamawianych dostaw, a także zlecenie usług przez Prezesa Zarządu Fundacji samemu sobie, jako podmiotowi prowadzącemu działalność gospodarczą, uniemożliwiło dokonanie oceny prawidłowości wydatkowania środków finansowych pochodzących z dofinansowania IDMN, tj. sprawdzenia, czy wydatki związane z realizacją projektu były racjonalne i efektywne. Ponadto takie działania mogły mieć wpływ na wydatkowanie przez Fundację większych środków na cześć zamówionych usług i dostaw, niż założono w kosztorysach obu projektów – przy nieprzekroczeniu łącznej kwoty przyznanej na projekty. W przypadku projektu nr 1 łączna wartość takich odchyień wyniosła 13 995,76 zł i dotyczyła 47 z 75 pozycji wydatków (wykazanych według rodzaju kosztów), zaś przy realizacji projektu nr 2 – 2 229,77 zł w odniesieniu do 12 z 45 pozycji wydatków. Maksymalny wzrost wydatków poniesionych w stosunku do kosztorysowych wyniósł 14,9%. Było to wprawdzie zgodne z zapisami regulaminów programu IDMN Fundusz Patriotyczny oraz zawartych umów, które dopuszczały możliwość dokonywania przez Fundację przesunięć wydatków pomiędzy poszczególnymi pozycjami preliminarza kosztów do 15% (projekt nr 1) lub 25% (projekt nr 2) w stosunku do każdej pozycji kosztorysowej, niemniej – w ocenie NIK – było sprzeczne z innymi zapisami regulaminów, zobowiązującymi do zapewnienia racjonalności i efektywności wydatków związanych z realizacją zadań.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że regulacja art. 108 Kodeksu cywilnego ma na celu ochronę interesów podmiotu przed nielojalnym postępowaniem osoby upoważnionej do składania oświadczeń woli w jej imieniu. Należy zauważyć, że sytuacja, w której warunki umowy określa ta sama osoba – działająca jako organ podmiotu i jednocześnie jako wykonawca umowy – jest niedopuszczalna, nie zapewnia bowiem transparentności podejmowanych działań i może prowadzić do powstania szkody majątkowej. Należy przy tym podkreślić, że w przypadku części usług wykonanych na rzecz Fundacji przez podmiot gospodarczy prowadzony przez Prezesa Zarządu przy realizacji projektu nr 1, Fundacja wydatkowała kwotę wyższą o 4 590 zł (o 12,1%) niż pierwotnie założono w jego kosztorysie, który – według wyjaśnień Prezesa Zarządu Fundacji – został ustalony w oparciu o ceny rynkowe, zaś jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze wykonawców miało być zapewnienie przez nich rękojmi poprawnej i dobrej jakościowo realizacji projektu, w przewidzianych ramach tego kosztorysu.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie prowadzenie wyodrębnionej ewidencji finansowo-księgowej obydwu projektów, w sposób umożliwiający identyfikację

⁹ Dz. U. z 2023 r., poz. 1610 ze zm. Dalej: *Kodeks cywilny*.

poszczególnych operacji księgowych, a także terminową realizację obowiązków wynikających z zawartych umów – rozliczeniowych i sprawozdawczych. Poniesione przez Fundację wydatki zostały przewidziane w zatwierdzonych przez IDMN wnioskach o dofinansowanie oraz opłacone w wymaganych terminach.

Po zakończeniu realizacji obu projektów Fundacja sprzedała część wydanych książek i komiksów zgodnie z założeniami przyjętymi na etapie wnioskowania o dofinansowanie, a uzyskane z tego tytułu przychody przeznaczyła w 2023 r. na swoją działalność kulturalną oraz zadeklarowała takie ich wykorzystanie w 2024 r., o czym poinformowała Dyrektora IDMN zgodnie z obowiązkiem wynikającym z przepisów Regulaminu Funduszu Patriotycznego. Wykłady w formie nagrań wideo zostały opublikowane na kanale Fundacji prowadzonym na jednym z ogólnodostępnych serwisów internetowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Realizacja przez beneficjenta projektów finansowanych lub współfinansowanych ze środków udzielonych przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą Fundacja realizowała dwa projekty dofinansowane ze środków udzielonych przez IDMN w ramach Funduszu Patriotycznego:

- „Katolicka myśl społeczna: pomniki, przykłady, kierunki rozwoju dla Polski”, w okresie od 22 czerwca 2021 r. do 15 grudnia 2021 r., dofinansowany kwotą 400 000 zł (wobec pierwotnie wnioskowanej kwoty 499 470 zł) na podstawie umowy nr 5 z dnia 22 czerwca 2021 r. dotyczącej wsparcia zadania w ramach programu IDMN Fundusz Patriotyczny – edycja 2021 Wolność po polsku (priorytet I),
- „Tradycja katolicka dla wszystkich: pomniki myśli i żywe przykłady”, w okresie od 25 maja 2023 r. do 15 listopada 2023 r., dofinansowany kwotą 160 000 zł (wobec pierwotnie wnioskowanej kwoty 189 910 zł) na podstawie umowy nr 49 z dnia 3 lipca 2023 r. dotyczącej wsparcia zadania w ramach programu IDMN Fundusz Patriotyczny – edycja 2023 Wolność po polsku”(priorytet I).

Przedmiotem pierwszego z ww. projektów (projektu nr 1) było wydanie siedmiu publikacji dokumentujących i rozpowszechniających katolicką naukę społeczną (w nakładzie 2 000 sztuk każda), w tym czterech przetłumaczonych z języka francuskiego, dwóch serii po 10 wykładów e-learningowych („Źródła i pryncypia” oraz „Biografie i ilustracje”) oraz broszury promującej zadanie, a także przeprowadzenie promocji wyników zadania. W ramach projektu nr 2 przewidziano wydanie pięciu publikacji upowszechniających wytwory tradycyjnej kultury katolickiej w relacji do liturgii i hagiografii, adresowanych zarówno do dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży (w nakładzie 1 500 sztuk każda), w tym dwóch książek o reformie liturgicznej i trzech komiksów o świętych (Bernard z Clairvaux, Jan Bosko, Święta Teresa od Dzieciątka Jezus), przetłumaczonych z języka francuskiego i niemieckiego, a także dwóch artykułów promujących wydane książki i komiksy oraz nagranie i udostępnienie dwóch prelekcji omawiających wydane publikacje.

Na realizację projektu nr 1 Fundacja wykorzystwała w 2021 r. środki w kwocie 399 404,12 zł (99,9% przyznanych), a projektu nr 2 w 2023 r. – 159 749,77 zł (99,4%

przyznanych). Ze środków własnych Fundacja wydatkowała 1 035 zł na realizację projektu nr 2 w 2023 r.

W okresie objętym kontrolą Fundacja nie realizowała projektów dofinansowanych ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego.

(akta kontroli str. 5-11, 19-24, 91-152, 153-188, 225-246, 249-257, 389-517)

2. We wnioskach o udzielenie dofinansowania na realizację zadań w ramach ww. programów IDMN Prezes Zarządu oświadczył, że Fundacja posiada zasoby rzeczowe i kadrowe niezbędne do realizacji zadania. W umowach dotyczących udzielenia przez IDMN wsparcia finansowego na realizację projektów realizowanych przez Fundację zawarto zapisy wskazujące na dysponowanie przez Fundację środkami technicznymi i osobowymi (Preambuła ust. 3) oraz wiedzą, doświadczeniem, potencjałem ekonomicznym i technicznym, niezbędnymi do wykonania zadań zleconych przez IDMN (§ 7). Faktycznie Fundacja nie koordynowała realizacji obu ww. projektów, w tym nagrań dwóch serii wykładów, tylko zleciła wykonanie takiej usługi podmiotowi zewnętrznemu, niebędącemu stroną umów o dofinansowanie, tj. Prezesowi Zarządu działającemu jako osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. Wnioski o udzielenie dofinansowania nie zawierały informacji o takim sposobie koordynacji realizacji projektów. Szerzej kwestię tę przedstawiono w pkt 8 tego obszaru wystąpienia oraz w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 91-152, 153-188, 225-246, 258-268, 271-272, 275-276, 327-329, 334-341, 389-489, 510-528, 562-563, 586-591)

Oprócz zadań związanych z koordynacją Prezes Zarządu zlecał samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, realizację usług merytorycznych z wynagrodzeniem w łącznej wysokości 40 135 zł w ramach projektu nr 1 oraz 39 630 zł w ramach projektu nr 2. Usługi te obejmowały korekty tekstu wykonywane przy sześciu z wydanych książek, opracowanie tekstu jednej z książek, skanowanie i obróbkę tekstu dwóch książek, wygłoszenie dwóch prelekcji, print management, tj. obsługę procesu publikacji wszystkich wydawnictw (projekt nr 1) oraz redakcję techniczną wszystkich publikacji, tłumaczenie treści trzech komiksów z języka francuskiego, korektę tekstu czterech publikacji, montaż dwóch nagrań prelekcji omawiających wydawane publikacje (projekt nr 2).

Stanowiło to działanie niezgodne z art. 108 Kodeksu cywilnego¹⁰, z którego wynika, że Prezes Zarządu, dokonując czynności prawnej w imieniu Fundacji, nie może równocześnie występować jako druga strona tej czynności prawnej (reprezentując usługodawcę). Szerzej kwestię tę przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 153-188, 203-246, 249-292, 466-528, 562-570, 651-662, 740-755)

W obu złożonych przez Fundację wnioskach o dofinansowanie, w pkt VI pn. „Informacja dotycząca pomocy publicznej” zawarto odpowiedzi na sformułowane pytania, zgodnie z którymi zadanie, którego dotyczy dofinansowanie, nie wiąże się z oferowaniem na rynku towarów i usług oraz ma charakter czysto społeczny, edukacyjny lub kulturalny, a jego efekty będą otwarte dla ogółu społeczeństwa bezpłatnie w trakcie jego realizacji lub po jego zakończeniu, pomimo że Fundacja przyjęła jednocześnie założenie, zawarte w tych wnioskach, o wystawieniu na sprzedaż części opublikowanych egzemplarzy książek po zakończeniu realizacji projektu i przeznaczeniu uzyskanego z tego tytułu przychodu w pełni na działalność kulturalną Fundacji. Założenie o sprzedaży książek zostało zrealizowane przez Fundację, a przychody z tej sprzedaży zostały zaewidencjonowane jako przychody

¹⁰ Odwołanie do obowiązku stosowania przepisów Kodeksu cywilnego zamieszczono w § 23 ust. 1 obu umów.

odpłatnej działalności statutowej (patrz pkt. 10 tego obszaru wystąpienia), której prowadzenie przez Fundację zostało założone w jej statucie. We wniosku o dofinansowanie projektu nr 2 wskazano, że Fundacja nie prowadzi działalność polegającą na oferowaniu na rynku towarów lub usług, pomimo że zgodnie z danymi z systemu finansowo-księgowego Fundacji, od 1 stycznia 2023 r. do dnia sporządzenia i akceptacji ostatecznej wersji wniosku o dofinansowanie projektu nr 2 (15 czerwca 2023 r.), Fundacja osiągnęła przychody ze sprzedaży książek (ze wszystkich realizowanych projektów) w kwocie 100 552,78 zł, a w 2022 r. w kwocie 87 690,21 zł.

(akta kontroli str. 52-57, 86-152, 306-323, 342-365, 389-465, 631-632, 637-638, 731-732, 735-735, 764-794)

Odnosząc się do przyczyn udzielenia wskazanych odpowiedzi na ww. pytania zawarte we wnioskach o dofinansowanie złożonych do IDMN, Prezes Zarządu wyjaśnił, że:

- Przed złożeniem wniosku grantowego otrzymał wyjaśnienie z IDMN, że wniosek nie jest uznawany za dotyczący oferowania na rynku towarów i usług, jeśli wnioskujący nie prowadzi działalności gospodarczej. Dodał, że Fundacja nie prowadziła i nie prowadzi takiej działalności, a realizowana przez nią odpłatna działalność pożytku publicznego nie jest działalnością nastawioną na zysk i ma znamiona działalności oświatowo-edukacyjnej;
- Informacja o czysto społecznym, edukacyjnym lub kulturalnym charakterze zadania oraz o otwartym (bezpłatnym) dostępie do jego efektów dla ogółu społeczeństwa w trakcie jego realizacji lub po jego zakończeniu wynikała z zamiaru zapewnienia przez Fundację takiej dostępności, co też uczyniono poprzez opublikowanie wykładów e-learningowych online oraz rozesłanie książek m.in. do wszystkich bibliotek wojewódzkich i głównych bibliotek uniwersyteckich w Polsce. Wskazał również, że w przypadku książki drukowanej, o ograniczonym nakładzie, jedyną formą uczynienia jej bezpłatnie dostępną dla ogółu społeczeństwa jest przekazanie jej do zasobów bibliotek;
- IDMN, tak na etapie oceny wniosków, jak i na etapie podpisywania umów, nie wezwał Fundacji do złożenia wyjaśnień w tych kwestiach, co oznacza, że informacje zamieszczone we wnioskach nie wymagały dodatkowej interpretacji.

(akta kontroli str. 797-808)

W dniu 4 października 2021 r., tj. w trakcie realizacji projektu nr 1, Fundacja złożyła wniosek do Dyrektora IDMN o wyrażenie zgody na przeznaczenie zaoszczędzonych środków w wysokości 16 380 zł na rozbudowę i redakcję strony internetowej Fundacji (za kwotę 3 700 zł) oraz zakup podręcznego komputera (za kwotę 5 000 zł) i komputera stacjonarnego (za kwotę 7 680 zł). Oszczędność była efektem mniejszej, niż pierwotnie szacowano, objętości dwóch książek do przetłumaczenia i wydania, wynoszącej 11 i 12 arkuszy wydawniczych, zamiast wskazanych we wniosku o dofinansowanie 18 arkuszy. W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że takie wydatkowanie środków umożliwi sprawniejsze wykonanie zadania i przyczyni się do jego większej promocji. W dniu 11 października 2021 r. zawarto aneks nr 1 do umowy nr 5, w którym IDMN uwzględnił wnioskowane przez Fundację zmiany w preliminarzu całkowitych kosztów zadania.

(akta kontroli str. 176-184, 189-192)

3. Fundacja nie zadeklarowała wniesienia wkładu własnego w złożonych wnioskach o udzielenie dofinansowania przez IDMN, co zostało zaakceptowane przez ten podmiot i uwzględnione w „Preliminarzu całkowitych kosztów zadania wraz z źródłami finansowania” stanowiącym załącznik nr 1 do umowy dotyczącej projektu nr 1 i umowy dotyczącej projektu nr 2.

W ramach realizacji projektu nr 2 Fundacja poniosła ze środków własnych wydatki w kwocie 1 035 zł na zakup licencji na wydanie trzech komiksów, tj. na pokrycie kwoty wydatków przekraczającej zaplanowaną wartość (4 500 zł) ujętą w załączniku nr 1 do umowy dotyczącej projektu nr 2.

(akta kontroli str. 91-188, 204-268, 389-528, 573-574)

4. Po uzyskaniu dofinansowania Fundacja przekazała do IDMN wymagane aktualizacje wniosków uwzględniające faktyczną kwotę przyznanego dofinansowania oraz modyfikacje zakresu merytorycznego i finansowego:

- w projekcie nr 1 – zmniejszenie zaplanowanego nakładu wydawnictw z 24 000 sztuk (po 3 000 sztuk każdej z siedmiu książek oraz broszury promocyjnej) do 15 000 sztuk (po 2 000 sztuk każdej z siedmiu książek oraz 1000 sztuk broszury promocyjnej), a także rezygnację z takich pozycji preliminarza jak: noclegi i koszty przejazdu prelegentów (2 880 zł), wynajem sali (2 500 zł), obsługa kampanii promocyjnej (3 750 zł) i zakup tablicy suchościeralnej ze stojakiem (290 zł),
- w projekcie nr 2 – zmianę zakładanych efektów rzeczowych poprzez dodanie dwóch prelekcji i dwóch artykułów promujących wydane w ramach projektu książki i komiksy.

(akta kontroli str. 19-152, 389-465)

5. Przesunięcia wydatków pomiędzy poszczególnymi pozycjami kosztów, które zostały określone w preliminarzach całkowitych kosztów projektów stanowiących załącznik nr 1 do umów z IDMN, były dokonywane przez Fundację zgodnie z wymogami określonymi w regulaminach Funduszu Patriotycznego obowiązujących dla edycji „2021 Wolność po polsku”¹¹ (§12 ust. 5) i „2023 Wolność po polsku”¹² (§13 ust. 7) oraz w zawartych umowach (§19 ust. 1 lit. a umowy nr 5 i §19 ust. 1 umowy nr 49). W trakcie realizacji obu projektów – bez uprzedniej zgody Dyrektora IDMN i zawarcia aneksu do umowy – Fundacja nie dokonywała przesunięć wydatków pomiędzy poszczególnymi pozycjami kosztorysów, w wysokości przekraczającej 15% (w projekcie nr 1) lub 25% (w projekcie nr 2) w stosunku do przyjętej wartości każdej pozycji kosztów.

W trakcie realizacji projektu nr 1, Fundacja wystąpiła dwukrotnie o aneksowanie zawartej umowy z uwagi na:

- zmianę zakresu rzeczowego zadania, polegającą na wprowadzeniu nowych pozycji w preliminarzu całkowitych kosztów projektu w związku z powstałymi oszczędnościami (aneks nr 1 opisany w pkt 2 tej części wystąpienia pokontrolnego),
- zmianę terminu zakończenia realizacji projektu z dnia 30 listopada 2021 r. na dzień 15 grudnia 2021 r. w związku z wydłużonym czasem oczekiwania na druk książek (aneks do umowy zawarty 5 listopada 2021 r.).

Podczas realizacji projektu nr 2 Fundacja nie występowała do IDMN o aneksowanie zawartej umowy.

(akta kontroli str. 153-195, 203-268, 466-528, 814-826, 839-864)

Część wydatków za usługi zlecone Prezesowi Zarządu działającemu jako osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą została poniesiona przez Fundację w kwotach wyższych niż założono w preliminarzu kosztów projektu nr 1. Dotyczyło to następujących usług:

- skanowania i obróbki tekstu (dotyczy książek: „Katechizm katolicki dziecka polskiego”, „Państwo i szkoła. Rozprawa z etatyzmem kulturalnym”), w ramach której Fundacja wydała o 350 zł (13,1%) więcej od wartości zaplanowanej,

---

¹¹ Dalej: *Regulamin z 2021.*

¹² Dalej: *Regulamin z 2023.*

- obsługi całego procesu publikacji (print management) siedmiu wydanych książek, w ramach której Fundacja wydała o 1 400 zł (8,7%) więcej od wartości zaplanowanej,
- redakcji (opracowania) tekstu książki „G.K. Chesterton, Polska i polityka”, w ramach której Fundacja wydała o 800 zł (14,8%) więcej od wartości zaplanowanej,
- koordynacji całości projektu, w ramach której Fundacja wydała o 2 040 zł (14,8%) więcej od wartości zaplanowanej.

Łączna kwota wydatków Fundacji za realizację ww. usług wyniosła 42 570 zł, tj. o 4 590 zł (12,1%) więcej od zaplanowanej wartości wydatków.

Wydatki wyższe od planowanych Fundacja poniosła również w odniesieniu do pozycji preliminarza „dwie korekty tekstu”, z których jedną – pierwszą lub drugą – wykonywał Prezes Zarządu Fundacji, działający jako osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. Dotyczyło to korekt wydawnictw:

- „Katechizm katolicki dziecka polskiego”, na które Fundacja wydała o 200 zł (12,5%) więcej od wartości zaplanowanej (z wydatkowanej kwoty 1 800 zł na rzecz podmiotu powiązanego z Prezesem Zarządu przypadło 1 200 zł),
- „Państwo i szkoła. Rozprawa z etatyzmem kulturalnym”, na które Fundacja wydała o 80 zł (12,5%) więcej od wartości zaplanowanej (z wydatkowanej kwoty 720 zł na rzecz podmiotu powiązanego z Prezesem Zarządu przypadło 480 zł),
- „G.K. Chesterton, Polska i polityka”, na które Fundacja wydała o 100 zł (12,5%) więcej od wartości zaplanowanej (z wydatkowanej kwoty 900 zł na rzecz podmiotu powiązanego z Prezesem Zarządu przypadło 225 zł),
- „Aby On królował!”, na które Fundacja wydała o 1 120 zł (14,9%) więcej od wartości zaplanowanej (z wydatkowanej kwoty 8 640 zł na rzecz podmiotu powiązanego z Prezesem Zarządu wydatkowano 5 760 zł),
- „Marksizm i Rewolucja”, na które Fundacja wydała o 220 zł (12,5%) więcej od wartości zaplanowanej (z wydatkowanej kwoty 1 980 zł na rzecz podmiotu powiązanego z Prezesem Zarządu przypadło 1 320 zł),
- „Działanie”, na które Fundacja wydała o 240 zł (12,5%) więcej od wartości zaplanowanej (z wydatkowanej kwoty 2 160 zł na rzecz podmiotu powiązanego z Prezesem Zarządu przypadło 960 zł).

(akta kontroli str. 153-188, 203-268, 271-276, 817-818)

Prezes Zarządu, jako przyczyny wydatkowania przez Fundację wyższych środków finansowych na realizację ww. usług świadczonych przez niego jako osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, wskazał w przypadku poszczególnych usług:

- skanowania i obróbki tekstu – większą czasochłonność usługi niż zakładano w pierwotnym kosztorysie, zważywszy na niejednorodność układu tekstu na kartach „Katechizmu katolickiego dziecka polskiego” do skanowania, wielorakość nagłówków do odtworzenia, dwukolorowość tekstu i znaki specjalne, stąd honorarium było dostosowane do realnego świadczenia, zgodnie z przewidzianą w umowie możliwością przesunięcia wydatków pomiędzy poszczególnymi pozycjami kosztorysu poniżej 15% bez pisemnej zgody grantodawcy i aneksu do umowy (§ 19 umowy dotyczącej projektu nr 1),
- obsługi całego procesu publikacji (print-management) – większą kosztowność takiej usługi (2 500 zł dla pojedynczej książki) w porównaniu do ostatecznych wartości kosztorysowych dostosowanych do przyznanego dofinansowania i przyjętych w umowie (2 300 zł dla każdej książki wobec kwoty 2 470 zł przyjętej w pierwotnym wniosku), w związku z informacjami, które pojawiły się w trzecim kwartale 2021 r.

- o najwyższej inflacji od 2001 r. i rozliczeniem usługi wedle jej realnej wartości, zgodnie z ww. zapisem umowy rozliczono usługę wedle jej realnej wartości,
- redakcji (opracowania) tekstu książki „G.K. Chesterton, Polska i polityka” – uwzględnienie w rozliczeniu dodatkowych elementów celem otrzymania optymalnej jakości merytorycznej książki, w tym dokonanie analizy większej ilości kronik z okresu międzywojnia i bieżących opracowań, niż pierwotnie zakładano oraz zebranie materiałów graficznych będących w zasobach polskich archiwów do wykorzystania w publikacji,
  - koordynacji całości projektu – uwzględnienie w rozliczeniu koordynacji zadania przedłużenia projektu o jeden miesiąc, zgodnie z ww. zapisem umowy.

(akta kontroli str. 649-662, 740-755)

Odnosząc się do przedstawionych powodów wzrostu wydatków na wskazane usługi świadczone przez Prezesa Zarządu, działającego jako przedsiębiorca, Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że dokonywanie przesunięć pomiędzy poszczególnymi pozycjami kosztorysu bez zgody IDMN (do 15% w projekcie nr 1), w sposób przewidziany postanowieniami umów z tym podmiotem, nie powinno być uznane za wyłączone kryterium poprawności wydatkowania środków pochodzących z dofinansowania Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej. Realizując takie zadania, Fundacja przy wyborze wykonawców usług winna kierować się zasadą wyboru oferty najkorzystniejszej. Należy również przywołać fragment innych wyjaśnień Prezesa Zarządu, w którym wskazał, że Fundacja dokonywała wyboru najkorzystniejszej oferty, a jednym z priorytetów tego wyboru – oprócz kompetencji wykonawców i terminowości realizacji projektu – było zapewnienie jego finansowania w ramach kosztorysu ustalonego w oparciu o ceny rynkowe.

Dodatkowo należy zauważyć, że podniesiony przez Prezesa Zarządu argument o przedłużeniu terminu realizacji projektu nr 1 o jeden miesiąc stoi w sprzeczności z danymi faktycznymi wynikającymi z wniosku złożonego przez Fundację do IDMN oraz zawartego w jego następstwie w dniu 5 listopada 2021 r. aneksu do umowy dotyczącej projektu nr 1, na podstawie którego termin realizacji projektu został wydłużony o 15 dni (z 30 listopada do 15 grudnia 2021 r.), a nie o jeden miesiąc, jak wskazał Prezes Zarządu.

(akta kontroli str. 153-188, 663-689, 740-755, 185-188, 193-195)

6. Łączne koszty obsługi administracyjnej, finansowej i księgowej poniesione przez Fundację ze środków finansowych przekazanych przez IDMN w związku z realizacją projektów i wykazane przez Fundację w sprawozdaniach z wykonania zadań jako koszty obsługi zadania (projektu) wyniosły:

- 21 990 zł dla projektu nr 1 (5,5% kosztów ogółem), w tym 15 840 zł za koordynację projektu i 6 150 zł na obsługę księgowo-kadrową umowy nr 5, które zostały zaklasyfikowane przez Fundację jako koszty jego obsługi,
- 21 690 zł dla projektu nr 2 (13,6% kosztów ogółem), w tym 18 000 zł za koordynację projektu i 3 690 zł za obsługę księgowo-kadrową umowy nr 49 wykonaną przez kancelarię podatkową zapewniającą kompleksową obsługę księgową.

Poniesione przez Fundację koszty koordynacji realizacji dwóch serii wykładów w ramach realizacji projektu nr 1 w łącznej kwocie 2 500 zł zostały zaklasyfikowane zarówno w preliminarzu (załączniku nr 1 do umowy), jak i w sprawozdaniu z wykonania zadania nr 1 jako koszty opublikowania serii wykładów. Realizując ww. projekty Fundacja nie poniosła wydatków na obsługę prawną. Na promocję projektów Fundacja wydatkowała środki finansowe przekazane przez IDMN w kwocie 33 194,29 zł (8,3% wydatków ogółem poniesionych w projekcie nr 1) oraz 3 720 zł (2,3% wydatków ogółem poniesionych w projekcie nr 2).

W przypadku projektu nr 1 Fundacja zakupiła dwa środki trwałe (komputer stacjonarny i komputer przenośny) o jednostkowej wartości ewidencyjnej poniżej 10 000 zł, a wydatki poniesione na te zakupy w łącznej kwocie 12 289 zł zostały ujęte bezpośrednio w kosztach zgodnie z obowiązującą polityką rachunkowości Fundacji i zaklasyfikowane jako koszty obsługi zadania.

(akta kontroli str. 58-85, 225-268, 490-528)

7. Fundacja zapewniła prowadzenie wyodrębnionej ewidencji księgowej dla dofinansowania i wydatków dokonywanych z udziałem środków przekazanych przez IDMN w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Obsługę księgowo-kadrową obydwu projektów Fundacja zleciła kancelarii podatkowej.

(akta kontroli str. 58-90, 249-268, 518-528)

8. We wnioskach o udzielenie dofinansowania na realizację projektów nr 1 i nr 2 Prezes Zarządu złożył oświadczenia (pkt VII Oświadczenia i podpisy), że Fundacja *posiada zasoby rzeczowe i kadrowe niezbędne do realizacji zadania*. Analogiczne informacje zostały również ujęte w umowach zawartych z IDMN, w których Fundacja oświadczyła, że *dysponuje środkami technicznymi i osobowymi, które mogą być wykorzystane w realizacji Funduszu (...)*, a także *znajduje się w sytuacji finansowej zapewniającej wykonanie Zadania oraz dysponuje niezbędną wiedzą, doświadczeniem, potencjałem ekonomicznym i technicznym do jego wykonania*.

Pomimo złożenia ww. oświadczeń, Prezes Zarządu Fundacji zlecił samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, realizację usług:

- koordynacji obu projektów, w przypadku której wynagrodzenie wypłacone przez Fundację wyniosło łącznie 33 840 zł, w tym 15 840 zł za koordynację projektu nr 1 oraz 18 000 zł za koordynację projektu nr 2,
- koordynacji realizacji dwóch serii wykładów e-learningowych w ramach realizacji projektu nr 1, w przypadku której wynagrodzenie wypłacone przez Fundację wyniosło łącznie 2 500 zł.

Zlecenie ww. usług nie było poprzedzone pisemną umową zawartą między Fundacją a wykonawcą, zaś ich wykonanie i wydatkowanie środków na ten cel było sprawdzane pod względem merytorycznym i finansowym również przez Prezesa Zarządu, który wyjaśnił, że dokumentację potwierdzającą wykonanie ww. usług stanowiły zawarte umowy i faktury związane z projektami, zrealizowane w całości projekty oraz opublikowane nagrania serii, niemożliwe do zrealizowania bez koordynatora serii. Szerzej kwestię tę przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 91-188, 265, 271-272, 275-276, 389-489, 562-563, 519, 647-648, 843 plik nr: 153)

9. W preliminarzach całkowitych kosztów zadania, stanowiących elementy wniosków o dofinansowanie oraz załączniki do umów nr 5 i nr 49, Fundacja ujmowała wydatki w kwocie brutto w związku z posiadaniem statusem podatnika VAT (zwolniony) i brakiem możliwości odzyskania lub rozliczenia podatku VAT od towarów i usług zakupionych w związku z realizacją zadań.

(akta kontroli str. 91-188, 389-489, 639-646)

Przekazane przez IDMN środki zostały wydatkowane w wysokości przewidzianej w zawartych umowach oraz w terminie realizacji obu zadań, z wyjątkiem wydatku w kwocie 257,70 zł poniesionego przez Fundację jeden dzień po terminie wykonania projektu nr 1, który został określony w umowie, co wynikało z zaksięgowania przez bank następnego dnia płatności kartą płatniczą stanowiącej płatność za usługę

dokonaną przez Fundację. W związku z czym wydatek ten nie został uznany za kwalifikowalny.

(akta kontroli str. 225-248)

Fundacja nie przedłożyła dokumentów obrazujących sporządzenie kosztorysów wniosków o dofinansowanie projektów złożonych do IDMN oraz nie udokumentowała dokonania rozeznania rynku i wyboru wykonawców usług na zasadzie wyboru oferty najkorzystniejszej w związku z realizowanymi projektami, pomimo że została zobowiązana do takich czynności zapisami § 10 i § 17 obu kontrolowanych umów. Oznacza to, że Fundacja nie zapewniła IDMN możliwości dokonania oceny prawidłowości wydatkowania przekazanych środków finansowych, w tym oceny czy wydatki związane z realizacją obu zadań spełniały warunek określony w § 7 ust. 1 pkt b i pkt f regulaminów programu IDMN „Fundusz Patriotyczny”, tj. czy były racjonalne i efektywne oraz zgodne z odrębnymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

W przypadku projektu nr 2 realizowanego w 2023 r., Fundacja nie stosowała również przepisów *Wytycznych dotyczących składania zamówień*, do których stosowania była zobligowana na podstawie § 17 ww. umowy nr 49, dotyczących wybrania najkorzystniejszej oferty w ramach trybu uproszczonego, w tym dokonania i udokumentowania rozeznania rynku, co najmniej przez upublicznienie zapytania ofertowego i potwierdzenia, że wydatek został dokonany w sposób racjonalny, efektywny i przejrzysty, z zachowaniem zasad uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów. Szerzej kwestię tę przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 5-7, 19-24, 153-188, 203-246, 466-508, 649-662, 663-727, 740-761)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że na etapie przygotowania wniosków o dofinansowanie obu projektów, konsultował cenniki online i przeprowadzał telefoniczne rozpoznanie rynku, przy czym przeprowadzane rozmowy nie były dokumentowane ani ewidencjonowane. Wskazał również m.in., że jako Prezes Zarządu dbał o relację „jakość-cena”, aby końcowe efekty były na odpowiednim poziomie edytorskim, a jako zawodowy wykładowca akademicki, tłumacz i redaktor, przy sporządzaniu kosztorysu wynagrodzeń za prelekcje, tłumaczenia i prace redakcyjne kierował się również doświadczeniem zawodowym i aktualną wiedzą rynkową. Wyjaśnił również, że realizatorzy zadań byli wybierani pod kątem rękopisów ich przygotowania merytorycznego względem poszczególnych zadań, rzetelności pracy i możliwości czasowych, a zaproponowane im wynagrodzenie miało z jednej strony odzwierciedlać realia rynkowe, z drugiej gwarantować wykonanie zadań w powierzonym terminie.

(akta kontroli str. 19-24)

Badaniem kontrolnym objęto wydatki poniesione przez Fundację w związku z realizacją:

- projektu nr 1¹³ – na: wydanie książek: „Katechizm katolicki dziecka polskiego”, „Państwo i szkoła. Rozprawa z etatyzmem kulturalnym” (o. Jacek Woroniecki OP), „G.K. Chesterton, Polska i polityka” (Wojciech Golonka), „Aby On Królował”, „Marksizm i Rewolucja” oraz „Działanie” (Jean Ousset), „Gabriel Garcia Moreno” (Augustin Berthe), opublikowanie serii wykładów z zakresu źródeł i pryncypiów polskiej katolickiej myśli społecznej oraz wykładów biograficznych, wydanie broszury promującej projekt oraz promocję i obsługę projektu,

¹³Zbadano wszystkie wydatki o łącznej wartości 399 404,12 zł.

- projektu nr 2¹⁴ – w tym na: wydanie książki „Pótwieczne nowej Mszy” (praca zbiorowa), wydanie komiksu „Święty Bernard z Clairvaux” (Agnès Richomme), kampanię promocyjną projektu oraz obsługę projektu.

W wyniku badania wydatków poniesionych w ramach realizacji obu projektów stwierdzono, oprócz kwestii już opisanych w tym pkt wystąpienia, że:

- W związku z nieudokumentowaniem sposobu dokonania wyboru najkorzystniejszej oferty, a tym samym niezachowaniem transparentności procesu wyboru wykonawców usług sfinansowanych ze środków przekazanych przez IDMN), wystąpiło ryzyko wydatkowania przez Fundację środków w sposób nieefektywny.
- Zamiast wyboru jednej oferty, najkorzystniejszej spośród kilku zebranych dla danego rodzaju usług lub dostaw, możliwych do nabycia od jednego kontrahenta, do realizacji niektórych ze zleconych usług lub dostaw wybrano kilku usługodawców lub dostawców. Według wyjaśnień Prezesa Zarządu takie podejście wynikało m.in. z tego, że dywersyfikacja kontrahentów przy złożonych interdyscyplinarnych projektach wydawniczych i e-learningowych jest rzeczą naturalną, narzuconą przez wymogi natury merytorycznej i transparentności, a także wiąże się z kwestią racjonalnego gospodarowania czasem i zapewnieniem realizacji projektów w przewidzianym harmonogramie. Prezes dodał, że informacje o takim podejściu do wyboru kontrahentów zostały przedstawione we wnioskach o dofinansowanie, w których zaznaczono, że Fundacja będzie poszukiwać współpracowników wśród różnych samodzielnych pracowników naukowych. Ponadto wskazał, że nie można porównywać świadczenia usług o charakterze naukowym i popularno-naukowym, zwłaszcza w sferze humanistycznej, do hurtowych dostaw materiałów czy usług technicznych.
- Fundacja poniosła wydatki na cele związane z realizowanymi projektami, a dowody księgowe stanowiące podstawę rozliczenia finansowego z IDMN zostały zaakceptowane pod względem merytorycznym i finansowym przez Prezesa Zarządu. Fundacja nie stosowała protokołów zdawczo-odbiorczych dla danego zamówienia, a potwierdzeniem jego wykonania było powstałe dzieło lub efekt rzeczowy zlecenia oraz rachunek wystawiony przez wykonawcę.
- W przypadku części zleconych usług nie zawarto umów w formie pisemnej określających przedmiot i zakres, a ich wykonanie zostało udokumentowane poprzez zrealizowany końcowy efekt rzeczowy zadania (wydrukowane książki, nagrane wykłady). Dotyczyło to m.in. usług, które w ramach realizacji obydwu projektów Prezes Zarządu zlecał samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą. Usługi te polegały na koordynowaniu projektów i realizacji serii wykładów, redakcji książki autorstwa Wojciecha Golonki, skanowaniu i obróbce tekstów, tłumaczeniu książek, dokonywaniu korekty tekstów, redakcji technicznej wydanych książek i komiksów (print management), wygłoszeniu prelekcji oraz montażu nagrań prelekcji. Łączna wartość usług zleconych przez Prezesa Zarządu samemu sobie wyniosła 98 105 zł, z tego w ramach projektu nr 1 – 58 475 zł oraz projektu nr 2 – 39 630 zł.
Brak jednoznaczności w określeniu przedmiotu i zakresu wymienionych usług stwarzał dodatkowo ryzyko ich wzajemnego dublowania się (więcej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).
- Pisemne umowy z kontrahentami (umowy o dzieło i umowy zlecenia) zostały zawarte zgodnie z zasadami reprezentacji Fundacji określonymi w Statucie.

¹⁴Zbadano 38 wydatków o łącznej wartości 83 028,12 zł (52% wydatków poniesionych przez Fundację ze środków IDMN w ramach realizacji projektu nr 2).

- Poniesione wydatki na usługi i dostawy zostały udokumentowane za pomocą dowodów księgowych spełniających wymagania określone dla dowodu księgowego wskazane w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁵, z wyjątkiem wydatków w łącznej wysokości 956,58 zł poniesionych na część składki ZUS (tzw. koszt pracodawcy) oraz wydatku w kwocie 131 zł poniesionego na opłacenie podatku VAT z tytułu importu usług nabywanych od podatników VAT, których Fundacja nie udokumentowała we właściwy sposób (szerzej kwestię tę przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).
- Założone we wnioskach o dofinansowanie efekty rzeczowe-zostały osiągnięte;
- Poniesione wydatki zostały przewidziane w umowach nr 5 (z uwzględnieniem aneksu, którym do preliminarza kosztów dodano wydatki na rozbudowę i redakcję strony internetowej Fundacji i zakup dwóch komputerów) oraz nr 49 oraz zostały terminowo opłacone przez Fundację.
- W przypadku części zbadanych wydatków związanych z realizacją projektu nr 2 o łącznej wartości 71 324 zł (86% wartości zbadanych wydatków) stwierdzono, że zapłata całości wynagrodzenia przysługującego niektórym kontrahentom nastąpiła w formie przedpłaty (nazywanej w umowach „zaliczką”), tj. przed wykonaniem przez nich zleconych usług. Oznaczało to wykonanie świadczenia pieniężnego przed świadczeniem niepieniężnym, a tym samym było działaniem niegospodarnym i sprzecznym z § 7 ust. 1 pkt b Regulaminu z 2023 r. (szerzej kwestię tę przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).
- Fundacja wydatkowała kwotę 2 300 zł na zapłatę wynagrodzenia umownego wykonawcy za przeprowadzenie kampanii promującej w mediach społecznościowych wyniki projektu nr 1. Zawarcie umowy skutkującej poniesieniem tego wydatku, której okres realizacji pokrywał się z terminem realizacji wcześniejszego zamówienia udzielonego temu samemu wykonawcy i o analogicznym przedmiocie (przeprowadzenie kompleksowej kampanii promocyjnej projektu nr 1, obejmującej m.in. publikację wpisów w mediach społecznościowych), było działaniem niegospodarnym (szerzej kwestię tę przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).
- Fundacja nie zawarła pisemnej umowy regulującej zasady korzystania z praw autorskich do książki autorstwa Prezesa Zarządu pt. „G.K. Chesterton, Polska i polityka”. We wniosku o dofinansowanie projektu nr 1 wskazano, że *kwestia praw autorskich do ww. wydania zostanie uregulowana stosowną umową między Instytutem (Fundacja) a autorem*.
Prezes Zarządu wyjaśnił, że Fundacja wykorzystuje nieodpłatnie prawa autorskie na ww. książkę za jego zgodą, jako autora, przy czym nie odniósł się w udzielonych wyjaśnieniach do niezawarcia z Fundacją pisemnej umowy regulującej tę kwestię.
(akta kontroli str. 5-49, 52-305, 324-363, 366-580, 582-636, 649-727, 740-761, 795-808, 865-969)

10. Fundacja osiągnęła przychody po zakończeniu realizacji obu projektów z tytułu sprzedaży książek stanowiących ich efekty rzeczowe. Informację o możliwości wystawienia na sprzedaż części nakładu wydanych książek i przeznaczeniu uzyskanego z tego tytułu przychodu na działalność kulturalną Fundacji zamieszczono we wniosku o dofinansowanie projektu nr 1. Ponadto w obu wnioskach o dofinansowanie realizowanych projektów, Prezes Zarządu udzielił twierdzącej odpowiedzi na pytanie *Czy wnioskodawca planuje uzyskanie przychodu z tytułu*

¹⁵ Dz.U. z 2023 r. poz. 295, ze zm.

realizacji zadania i/lub z wykorzystaniem efektów realizacji zadania, w trakcie realizacji lub po zakończeniu realizacji zadania?

Po zrealizowaniu obu projektów, Fundacja poinformowała Dyrektora IDMN o wystawieniu na sprzedaż w formie odpłatnej działalności pożytku publicznego części nakładu książek wydanych w ramach tych projektów oraz o księgowym wyodrębnieniu przychodu z tej sprzedaży i przekazaniu go na działalność kulturalną Fundacji. Przychody te zostały zaewidencjonowane w księgach rachunkowych Fundacji jako przychody z odpłatnej działalności statutowej i wyniosły do dnia 31 grudnia 2023 r.:

- 96 659,01 zł – z tytułu sprzedaży książek wydanych w wyniku realizacji projektu nr 1 (w tym 69 894,13 zł w 2022 r. i 26 764,88 zł w 2023 r.),
- 6 877,66 zł – z tytułu sprzedaży książek i komiksów wydanych w wyniku realizacji projektu nr 2.

Środki pieniężne w kwocie 79 686,87 zł stanowiące 91,7% przychodów uzyskanych przez Fundację do 31 października 2023 r. z tytułu sprzedaży książek wydanych w wyniku realizacji projektu nr 1 (86 862,33 zł) zostały przeznaczone na działalność kulturalną Fundacji, tj. działalność wydawniczą i e-learningową prowadzoną w ramach innych projektów niż te dofinansowane przez IDMN. Pozostałe środki wygenerowane ze sprzedaży książek po 31 października 2023 r. nie zostały wydatkowane przez Fundację według stanu na dzień 24 stycznia 2024 r. Prezes Zarządu oświadczył, że przeznaczenie pozostałych przychodów ze sprzedaży książek na konkretne cele kulturalne jest planowane w trakcie 2024 r.

Fundacja nie osiągnęła przychodów finansowych z tytułu odsetek bankowych od środków przekazanych przez IDMN.

(akta kontroli str. 5-7, 19-23, 36-37, 41-43, 58-90, 306-323, 342-343, 364-365, 729-735, 762-763, 789-793)

11. Fundacja zrealizowała wynikające z zawartych umów obowiązki informacyjne poprzez zamieszczenie logotypów Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Instytutu Dziedzictwa Myśli Narodowej i Funduszu Patriotycznego oraz informacji o udzielonym dofinansowaniu ze środków tego programu w materiałach dotyczących realizowanych projektów, a także na stronie internetowej Fundacji.

(akta kontroli str. 5-7, 20-24, 153-188, 196-202, 225-246, 466-489, 490-508, 764-769, 805, 846: plik nr 294)

12. Fundacja realizując projekt nr 1 zwracała się do IDMN w sprawie akceptacji stron redakcyjnych wydanych książek pod kątem umieszczonych logo i wzmianki o udzielonym dofinansowaniu i dokonywała zmian wymaganych przez IDMN.

(akta kontroli str. 5-7, 20-24, 196-202)

13. W okresie objętym kontrolą Fundacja nie była kontrolowana przez IDMN ani przez inne organy państwa.

(akta kontroli str. 5-7, 20-24)

14. W dniu 20 grudnia 2021 r., tj. po zrealizowaniu projektu nr 1, przenośny komputer zakupiony ze środków przekazanych przez IDMN został przekazany przez Fundację osobie spoza Fundacji do prac wolontariatu na jej rzecz, bez określenia okresu tego przekazania. Informacji o takim sposobie wykorzystania zakupionego komputera nie zawarto we wniosku o udzielenie dofinansowania, w umowie dotyczącej projektu nr 1, jak również w sprawozdaniu z wykonania zadania.

(akta kontroli str. 91-192, 203-246, 293-295)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że umowa dotycząca projektu nr 1 nie zabraniała takiego użytkowania zakupionego sprzętu, jednocześnie wskazując na obowiązującą

w polskiej kulturze prawa zasadę „co nie jest prawem zabronione, jest dozwolone” (art. 8 Prawa przedsiębiorców). Dodał, że komputer, pozostając zasobem Fundacji, został przekazany do trwałego wolontariatu na rzecz Fundacji jej społecznemu doradcy naukowemu.

Prezes Zarządu nie udzielił odpowiedzi na pytanie o prace, jakie zostały wykonane przez osobę, której przekazano komputer, w ramach wolontariatu na rzecz Fundacji.

(akta kontroli str. 660, 753)

Osoba, której przekazano komputer, świadczyła na rzecz Fundacji usługi zleczone w celu realizacji obu projektów dofinansowanych przez IDMN, tj. usługi tłumaczenia, redakcji, korekty i recenzji tekstów oraz opracowania artykułów, i otrzymała z tego tytułu wynagrodzenie w łącznej kwocie 89 130 zł brutto (projekt nr 1) oraz 11 700 zł brutto (projekt nr 2).

(akta kontroli str. akta kontroli str. 225-246, 249-268, 490-528, 827-828)

15. Projekt nr 1 został zrealizowany przez Fundację w terminie wskazanym w aneksie do umowy zawartym 5 listopada 2021 r., tj. do dnia 15 grudnia 2021 r., co wynikało z wydłużonego czasu oczekiwania na druk książek, które zostały wydane w ramach realizacji tego projektu. Fundacja otrzymała od IDMN środki na finansowanie realizacji tego projektu (400 000 zł) w dniu 19 sierpnia 2021 r., tj. prawie dwa miesiące po dacie wejścia w życie umowy nr 5 dotyczącej tego projektu (22 czerwca 2021 r.). Jak wyjaśnił Prezes Zarządu, było to wynikiem prowadzonej przez IDMN weryfikacji prawnej załączników do umowy. Wypłata nastąpiła po spotkaniu, które miało miejsce w siedzibie IDMN i wprowadzeniu przez Prezesa Zarządu uściśleń do wniosku o dofinansowanie projektu. Projekt nr 2 został zrealizowany w terminie określonym w umowie nr 49.

(akta kontroli str. 5-7, 17-24, 153-195)

16. Fundacja osiągnęła cele założone w ostatecznie zatwierdzonych przez IDMN wnioskach o dofinansowanie obu projektów, w tym następujące efekty rzeczowe:

- siedem książek wydanych w nakładzie 2 000 sztuk każda (z czego od 338 do 438 sztuk przekazano nieodpłatnie m.in. do głównych bibliotek uniwersyteckich, do bibliotek wojewódzkich, instytucji badawczych, organizacji pozarządowych), broszura podsumowująca i promująca zadanie w nakładzie 1 000 szt., dwie serie po 10 wykładów e-learningowych oraz akcja mająca na celu promocję wyników zadania, w tym siedem artykułów (projekt nr 1),
- pięć publikacji, w tym dwie książki i trzy komiksy w nakładzie 1 500 sztuk dla każdego tytułu (z czego 42 pakiety publikacji przekazano nieodpłatnie w okresie realizacji projektu m.in. do 18 bibliotek, organizacji pozarządowych, redakcji czasopism i portali internetowych¹⁶), dwa artykuły promujące wydane publikacje oraz dwie prelekcje omawiające wydane książki i komiksy (projekt nr 2).

(akta kontroli str. 122-152, 153-188, 225-246, 364-365, 373-381, 427-508, 597-598, 729-739)

Stosownie do regulaminów Funduszu Patriotycznego, obowiązujących zarówno w edycji 2021, jak i 2023, wszystkie finansowane w ramach priorytetu I zadania projektowe miały być zgodne z celami Funduszu. Cele te określono w § 3 obydwu regulaminów w brzmieniu:

- 1) realizacja polityki pamięci w zakresie historii i dziedzictwa Polski, w tym dorobku polskiej myśli społeczno-politycznej, ze szczególnym uwzględnieniem myśli narodowej, katolicko-społecznej i konserwatywnej;

---

¹⁶ Wg stanu na dzień 31.12.2023 r. liczba sztuk poszczególnych książek i komiksów przekazanych nieodpłatnie wynosiła od 85 do 112 sztuk.

- 2) promowanie postaw patriotycznych i kształtowania świadomego własnej tożsamości obywatela poprzez upowszechnianie i popularyzację wiedzy dotyczącej historii Polski i polskiego dziedzictwa kulturowego;
  - 3) ukazanie historii narodowej jako cennego źródła wartości, wzorców i odniesień, które inspirowały do działań twórczych;
  - 4) upowszechnianie wiedzy o historii i dziedzictwie Polski, ze szczególnym uwzględnieniem polskiej myśli narodowej, katolicko-społecznej i konserwatywnej;
  - 5) inspirowanie, wspieranie i upowszechnianie zjawisk w nauce, kulturze i sztuce nawiązujących do dziedzictwa polskiej historii;
  - 6) budowanie szacunku, więzi i współodpowiedzialności za polskie dziedzictwo kulturowe, wzmacnianie świadomości w zakresie jego wartości, potrzeby utrwalenia i podjęcia ochrony;
  - 7) tworzenie podstaw naukowych dla rozwoju wiedzy o historii i dziedzictwie Polski, ze szczególnym uwzględnieniem polskiej myśli społeczno-politycznej;
  - 8) wspieranie badań nad historią i dziedzictwem Polski, ze szczególnym uwzględnieniem polskiej myśli społeczno-politycznej;
- co oznacza, że wszystkie odnosiły się bezpośrednio do historii Polski oraz polskiego dziedzictwa kulturowego.

Wynikiem realizacji kontrolowanych projektów było m.in.:

- projekt nr 1: wydanie książek Augustina Berthe'a „Gabriel Garcia Moreno” (o prezydencie Ekwadoru w latach 1861-1865) i Jeana Ousseta „Aby On królował!” (o społecznym panowaniu Chrystusa Króla), „Marksizm i Rewolucja” oraz „Działanie” (o organizowaniu działalności kontrrewolucyjnej), a także dziewięć wykładów omawiających encykliki oraz cztery wykłady biograficzne, dotyczące Gabriela Garcii Moreno, Antonio de Oliveiry Salazara (polityka portugalskiego, m.in. pełniącego funkcję premiera w latach 1932-1968) oraz Jeana Ousseta (francuskiego intelektualisty, animatora katolickiej kontrrewolucji – wykład podwójny);
- projekt nr 2: wydanie książek: „Stara i nowa Msza. Status prawny ordo missae” (zbiór esejów pisanych przez Ks. prof. Georga May'a w latach 1975-1976 dla czasopisma Una Voce na temat zmian w katolickiej liturgii i ich statusu kanonicznego) i „Półwiecze nowej Mszy” (zbiór 42 krótszych artykułów publikowanych w 2019 r. przez francuskojęzyczny katolicki portal informacyjny FSSPX.NEWS w związku z 50-leciem wprowadzenia nowego Mszału dla katolików) oraz wydanie trzech komiksów: „Święty Bernard z Clairvaux”, „Święty Jan Bosko”, „Święta Tereska od Dzieciątka Jezus”.

(akta kontroli str. 91-152, 203-246, 389-465, 490-508, 663-711)

W odpowiedzi na pytanie o wskazanie celów Funduszu Patriotycznego, z którymi została osiągnięta zgodność w wyniku wydania książek „Gabriel Garcia Moreno”, „Aby On królował!”, „Marksizm i Rewolucja”, „Działanie” oraz zrealizowania i opublikowania wykładów omawiających wybrane encykliki oraz biografie Gabriela Garcii Moreno, Antonio de Oliveiry Salazara, Jeana Ousseta, Prezes Zarządu wyjaśnił m.in.: *Zbieżność projektu z celami Funduszu Patriotycznego przedstawiono we wniosku grantowym, w sekcji „III.2 Ogólna koncepcja, cele i założenia projektu, uzasadnienie potrzeby realizacji zadania z uwzględnieniem celów programu”: „Zadanie stawia sobie za cel zrealizowanie i wypromowanie kompleksowego projektu wydawniczego dokumentującego oraz upowszechniającego wybrane zagadnienia z zakresu katolickiej myśli społecznej i politycznej. Wykonania zadania ma wzbogacić jakościowo i ilościowo polskojęzyczne źródła z zakresu interdyscyplinarnie pojmowanej katolickiej nauki społecznej, a dzięki temu przyczynić się do jej lepszego poznania i asymilacji w środowiskach do niej się odwołujących, przez co z kolei, wpisując się w szereg innych działań, niniejsze zadanie umożliwi jej szersze i głębsze*

oddziaływanie w polskim społeczeństwie na gruncie cywilizacyjnym. Założenia te, z punktu widzenia treści zaplanowanych publikacji, wpisują się bezpośrednio w cele Funduszu Patriotycznego, tj. służą realizacji polityki pamięci, promowaniu postaw patriotycznych i kształtowaniu świadomego własnej tożsamości obywatela, upowszechniają wiedzę o dziedzictwie Polski, ze szczególnym uwzględnieniem polskiej myśli narodowej, katolicko-społecznej i konserwatywnej, tworzą podstawy naukowe dla rozwoju wiedzy o dziedzictwie Polski, ze szczególnym uwzględnieniem polskiej myśli społeczno-politycznej oraz wspierają badania nad tym dziedzictwem (zgodnie z Regulaminem Funduszu Patriotycznego, § 3 Cele Funduszu, ustępy 1, 2, 4, 6, 7 i 8), a pośrednio mogą stać się źródłem inspiracji i zwiększenia świadomości w zakresie szeroko pojmowanego dziedzictwa kulturowego Polski (tamże, ustępy 5 i 6).”

Pytanie zadane przez Kontrolerów sugeruje przy tym zawikość semantyczną, która nie zachodzi, tak jakby dziedzictwo katolickiej nauki społecznej w Polsce nie mogło mieć charakterystyki uniwersalnej i czerpać z uniwersalnych źródeł, a przecież właśnie taką charakterystykę ma: katolicki znaczy bowiem powszechny. Można powiedzieć, że podobna zawikość w ogóle nie zachodzi w przypadku dziedzictwa kulturowego w Polsce, skoro np. wiele z najcenniejszych dzieł sztuki będących w polskich zasobach w Polsce nie powstało, ani nie były tworzone przez polskich artystów; ponadnarodowe wpływy w dziedzictwie natury niematerialnej, jakim jest myśl, są tym bardziej zrozumiałe i oczywiste.

Podkreślę: katolicki znaczy powszechny, w tym także polski, i nie można zaprzeczyć, że to właśnie Kościół katolicki współbudował polską kulturę i polską tożsamość. Zatem głębsze i lepsze poznanie katolickiej myśli społecznej prowadzi również do głębszego i lepszego zrozumienia polskiej, narodowej tożsamości. Ta właśnie myśl została zawarta we wniosku aplikacyjnym, a Grantodawca ją podzielił przyznając projektowi dofinansowanie.

W dalszej części wyjaśnień Prezes Zarządu odniósł się do kolejnych wydawnictw i publikacji wymienionych w pytaniu:

- Wszystkie książki przetłumaczone w ramach projektu i wydane po raz pierwszy w języku polskim, znajdowały się w swoich oryginalnych wydaniach w języku francuskim w zasobach polskich bibliotek (katolickich i świeckich) oraz w zasobach prywatnych badaczy. Tym samym już wcześniej wywierały wpływ na katolicką myśl społeczną w Polsce.
- Postać Gabriela Garcii Moreno pozwalała na głębsze zrozumienie, uwypuklenie wymiaru praktycznego, możliwych kierunków rozwoju dziedzictwa katolickiej nauki społecznej w Polsce. Już w 1901 r. ukazał się polski przekład dramatu historycznego Adolfa von Berlichingena „Śmierć Garcii Moreny”, a w okresie międzywojennym w katolickich instytucjach wystawiano sztukę „Bóg nie umiera!”, poświęconą prezydentowi Ekwadoru. Do tej postaci odnosiła się prasa katolicka, jak i biskupi, np. św. Józef Pelczar wskazywał go jako przykład prezydenta dążącego do wcielenia katolickiej nauki społecznej w życie w postaci chrześcijańskiej republiki. Wydanie jego biografii miało zatem oczywisty związek z dziedzictwem katolickiej nauki społecznej w Polsce.
- Jean Ousset był znany w Polsce w środowiskach zajmujących się katolicką nauką społeczną – był wiodącym świeckim promotorem katolickiej nauki społecznej w XX w. W książce „Aby On królował!” w sposób analityczno-syntetyczny przedstawił kwintesencję katolickiej nauki społecznej w postaci doktryny o społecznym panowaniu Chrystusa Króla. Książka „Działanie” jest cenionym vademecum propagowania katolickiej nauki społecznej, a „Marksizm i Rewolucja” – mistrzowskim opisem głównego oponenta katolickiej nauki społecznej w XX w.,

tj. rewolucyjnego marksizmu. *Wydanie tych dzieł (...) umożliwiło bardziej holistyczne i pogłębione ujęcie tematu dziedzictwa katolickiej nauki społecznej w Polsce.* Marksizm przez lata był czynnikiem rujnąjącym polską tożsamość – przypomnienie i bliższe poznanie tego problemu jest zatem istotne dla współczesnych Polaków i wpisuje się w cele Funduszu.

- Encykliki były tłumaczone od razu na języki narodowe, w tym na język polski. Polscy biskupi wraz z duchowieństwem objaśniali ich naukę wiernym. Wykład tych encyklik znajdował się wielokrotnie w listach duszpasterskich polskich biskupów, w polskiej prasie katolickiej, w książkach dotyczących katolickiej nauki społecznej. *Nie sposób więc w ogóle pojąć istnienia dziedzictwa katolickiej nauki społecznej w Polsce, abstrahując od jego zasadniczego źródła, jakim jest Magisterium Kościoła, wyrażone przede wszystkim w rzeczonych encyklikach papieskich.*
- Odnosnie do wykładów poświęconych Garcii Moreno oraz Salazarowi – zainteresowanie pierwszym już przedstawiono. *Zainteresowanie drugim było i jest równie żywe – za przykład i wzorzec wskazywał go m.in. kardynał Stefan Wyszyński, prymas Tysiąclecia – z analogicznych powodów. Leon XIII wskazał bowiem, że ustroj republikański może być jak najbardziej kompatybilny z katolicką nauką społeczną, a Polska odrodziła się po 1918 r. właśnie jako republika, stąd w środowiskach katolickich w Polsce naturalnie szukano wzorców ilustrujących wcielanie w życie katolickiej nauki społecznej właśnie na płaszczyźnie republiki.*
(akta kontroli str. 799, 801-808)

17. Fundacja zrealizowała terminowo obowiązki rozliczeniowe i sprawozdawcze, wynikające z obu umów zawartych z IDMN. Sprawozdanie z realizacji zadania nr 1 zostało złożone w wymaganym terminie 30 dni po zakończeniu realizacji działań zaplanowanych we wniosku, a następnie, w wyniku wezwania Instytutu, Fundacja złożyła poprawione sprawozdanie uwzględniające aktualizację informacji o dokonanych zwrocie niewykorzystanych środków finansowanych.

(akta kontroli str. 153-188, 203-246, 466-508)

Dane zawarte w rozliczeniach i sprawozdaniach z wykonania obu projektów były zgodne z dokumentacją źródłową, przy czym Fundacja nie załączyła do obu sprawozdań pełnej dokumentacji wymaganej zgodnie z § 9 ust. 4 obu umów, ponieważ w przekazanej do IDMN dokumentacji zabrakło skanów dowodów finansowych przedstawiających wydatkowanie środków na część składki ZUS płaconej przez Fundację jako zleceniodawcę (tzw. koszt pracodawcy), nieuwzględnionych w kwocie brutto rachunku (w którym zawarte były jedynie kwoty stanowiące składki ZUS pracownika) oraz wydatku stanowiącego podatek VAT. Szerzej kwestię tę przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 225-246, 249-268, 490-528, 532-534, 538-540, 620-626, 840: pliki nr: 071, 113-118, 120-122, 124, 865-969)

W trakcie realizacji zadania, Fundacja nie zapewniła dostępności zrealizowanych materiałów dydaktyczno-naukowych osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami¹⁷, pomimo że wnioski o dofinansowanie zawierały informacje o:

- ogólnodostępnej formie materiałów dydaktyczno-naukowych, która będzie także sprzyjała osobom niepełnosprawnym oraz o możliwości wykorzystania funkcji automatycznie generowanych napisów na internetowych kanałach medialnych do

¹⁷ Dz.U. z 2022 r. poz. 2240. Dalej: ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

odbioru przez te osoby treści wykładów tam opublikowanych (wniosek o dofinansowanie projektu nr 1),

- zapewnieniu przez Fundację dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami zgodnie z zapisami ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (wniosek o dofinansowanie projektu nr 2).

Działania takie nie były obligatoryjne, a ich brak nie stanowił nieprawidłowości w działalności kontrolowanej jednostki, ponieważ w umowach z IDMN nie określono jakie działania należy podjąć dla zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w ramach realizacji zadań zleconych Fundacji.

W sprawozdaniach z realizacji zadań przekazanych do IDMN Fundacja nie uwzględniła opisu działań na rzecz zapewnienia dostępności ww. osobom ze szczególnymi potrzebami, pomimo że została do tego zobowiązana postanowieniami § 9 ust. 1 umowy nr 5 i § 9 ust. 1 umowy nr 49.

(akta kontroli str. 122-152, 153-188, 225-246, 427-508, 659-660, 752-753)

Odnosnie do przyczyn nieuwzględnienia ww. kwestii w opisie realizacji zadania Prezes Zarządu wyjaśnił, że w sprawozdaniach opisano działania upowszechniające wyniki działania i ich naturę, co logicznie wskazuje na ich szerokie udostępnienie, podnosząc przy tym, że w przypadku stwierdzenia braków w sprawozdaniu, IDMN wezwałby beneficjenta do ich uzupełnienia.

(akta kontroli str.659-660,752-753)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w złożonych wnioskach o dofinansowanie (pkt III.10) przyjęto założenie wykorzystania środków z dofinansowania w sposób zapewniający dostępność osobom, o których mowa w ww. ustawie. Wskazano w nich m.in. na możliwość odbioru treści na internetowych kanałach medialnych przez osoby głuchonieme i niedosłyszące dzięki funkcji automatycznie generowanych napisów, jednakże – wbrew tym zapewnieniom – funkcja ta nie była dostępna w odniesieniu do nagrań prelekcji powstałych w wyniku realizacji obu projektów i zamieszczonych na jednym z serwisów internetowych. Natomiast niewezwanie przez IDMN Fundacji do uzupełnienia braków w sprawozdaniu w powyższym zakresie nie świadczy o braku takiej możliwości w przeszłości, w związku z nieotrzymaniem przez Fundację (wg stanu na dzień 7 lutego 2024 r.) informacji o zaakceptowaniu przekazanych sprawozdań z realizacji obu zadań.

(akta kontroli str. 122-152, 153-188, 225-246, 427-508, 659-660, 752-753)

Do 7 lutego 2024 r. Fundacja nie otrzymała od IDMN informacji o zaakceptowaniu sprawozdań z wykonania obu projektów stanowiących potwierdzenie wykonania umów dotyczących każdego z projektów, a także nie została wezwana do dokonania korekty lub uzupełnienia sprawozdania z realizacji projektu nr 2, które zostało złożone do IDMN 15 grudnia 2023 r.

(akta kontroli str. 801-808)

18. Fundacja zwróciła niewykorzystane środki dofinansowania IDMN projektu nr 1 w kwocie 595,88 zł w terminie określonym umową, a w przypadku projektu nr 2 niewykorzystane środki dofinansowania w kwocie 250,23 zł zostały zwrócone przez Fundację cztery dni po terminie określonym w umowie wraz z odsetkami za opóźnienie (0,39 zł), bez podania przyczyny opóźnienia w sprawozdaniu z wykonania tego projektu.

(akta kontroli str. 225-248, 490-509)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zawieranie umów o świadczenie szczegółowo opisanych dalej usług koordynacji¹⁸, w których reprezentujący Fundację Prezes Zarządu występował jednocześnie jako druga strona umowy (usługodawca), co stanowiło naruszenie:
  - postanowień z § 1 ust. 1 umowy nr 5 oraz § 1 ust. 1 umowy nr 49 w związku z działaniem wbrew oświadczeniom złożonym we wnioskach o dofinansowanie, do których te umowy odsyłały,
  - postanowień art. 108 Kodeksu cywilnego stanowiących o zakazie dokonywania przez pełnomocnika czynności prawnych „z samym sobą”.

We wnioskach o udzielenie dofinansowania na realizację projektów nr 1 i nr 2 Prezes Zarządu oświadczył, że Fundacja *posiada zasoby rzeczowe i kadrowe niezbędne do realizacji zadania*. Z kolei umowy dotyczące obu projektów stanowiły, że Fundacja jako beneficjent:

- *dysponuje środkami technicznymi i osobowymi, które mogą być wykorzystane w realizacji Funduszu i zadeklarował gotowość do realizacji finansowego przez IDMN zadania (PREAMBUŁA ust. 3),*
- *oświadcza, że znajduje się w sytuacji finansowej zapewniającej wykonanie Zadania oraz dysponuje niezbędną wiedzą, doświadczeniem, potencjałem ekonomicznym i technicznym do jego wykonania (§ 7).*

Pomimo powyższych oświadczeń i deklaracji Prezes Zarządu zlecił podmiotowi niebędącemu stroną umów nr 5 i nr 49, tj. samemu sobie jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, wykonanie następujących usług:

- koordynacji obu projektów – polegającej, według wyjaśnień Prezesa Zarządu, na pozyskiwaniu współpracowników i zleceniobiorców, spotkaniach roboczych, czuwaniu nad harmonogramem wydatków, nad harmonogramem działań i spójnością między nimi, kontaktach z IDMN, przygotowaniem raportu końcowego – z wynagrodzeniem w łącznej wysokości 33 840 zł, w tym 15 840 zł za koordynację projektu nr 1 oraz 18 000 zł za koordynację projektu nr 2,
- koordynacji realizacji dwóch serii wykładów e-learningowych w ramach realizacji projektu nr 1 – polegającej, według wyjaśnień Prezesa Zarządu, na przygotowaniu merytorycznym programu serii wykładów, ustaleniu i walidacji formatu nagrań, kadru kamery, szablonu informacyjnego, konsultacji natury technicznej z prelegentami – z wynagrodzeniem w łącznej wysokości 2 500 zł.

We wnioskach o dofinansowanie projektów nr 1 i nr 2 wskazano, że odpowiedzialnym za koordynację obu projektów będzie Prezes Zarządu:

- *Za koordynację całego projektu, pilnowanie terminów z uwzględnieniem ryzyka covidowego i płatności oraz ostateczne rozliczenie zadania wobec grantodawcy będzie odpowiadał prezes Instytutu Dziedzictwa (wniosek o wsparcie projektu nr 1).*
- *Za kompleksową koordynację nagrań (plan merytoryczny, harmonogram czasowy, miejsce nagrań, przejazdy i noclegi prelegentów itp.) oraz ich powszechne udostępnienie na kanałach medialnych Instytutu Andegavenum będzie odpowiadał dr Wojciech Golonka (wniosek o wsparcie projektu nr 1).*

¹⁸ Umowy zawarte bez zachowania formy pisemnej.

- Za koordynację i realizację całości zadania będzie odpowiadał mający doświadczenie zawodowe w zarządzaniu projektami popularyzującymi naukę i pracami wydawniczymi dr Wojciech Golonka, prezes Instytutu *Andegavenum* (wniosek o wsparcie projektu nr 2).

Oznacza to, że wnioski o dofinansowanie obu projektów nie przewidywały zlecenia usług koordynacji projektów na zewnątrz.

W kontekście powyższych zapisów postępowanie Prezesa Zarządu, polegające na zleceniu samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, realizację usług koordynacji projektów, należy uznać za niezgodne § 1 ust. 1 umowy nr 5 oraz § 1 ust. 1 umowy nr 49, stanowiących że *IDMN zleca do realizacji zadania objęte Priorytetem I (...) określone szczegółowo we wniosku (...), a Beneficjent zobowiązuje się wykonać Zadanie w terminie, zakresie i na warunkach określonych w niniejszej umowie.*

Najwyższa Izba Kontroli zwraca również uwagę na obowiązujący Fundację art. 108 Kodeksu cywilnego (do którego odwołuje się § 23 obu umów), zgodnie z którym pełnomocnik nie może być drugą stroną czynności prawnej, której dokonuje w imieniu mocodawcy, chyba że co innego wynika z treści pełnomocnictwa albo że ze względu na treść czynności prawnej wyłączona jest możliwość naruszenia interesów mocodawcy. Zlecenie ww. usług nie było poprzedzone pisemną umową zawartą między Fundacją, jako zamawiającym, a wykonawcą.

(akta kontroli str. 91-152, 153-188, 225-246, 258-268, 271-272, 275-276, 327-329, 334-341, 389-489, 510-528, 562-563, 586-591)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że:

- W przypadku obu projektów był wymieniony we wnioskach zarówno jako wykonawca, jak i Prezes Zarządu Fundacji (który nie miał nigdy etatu w Fundacji), a jego doświadczenie zawodowe było jednym z elementów gwarantujących możliwość odpowiedniego wykonania każdego z projektów. Wskazał również, że wynagrodzenie odpowiadające opisowi jego obowiązków, w kwocie, o której dofinansowanie Fundacja wnioskowała, było uwzględnione we wniosku, a grantodawca nie wniósł uwag w tej kwestii.
- Zapisy statutu Fundacji nie zabraniają w żaden sposób świadczenia odpłatnych usług na rzecz Fundacji ze strony członków zarządu, a forma rozliczania usług w ramach projektu była zarówno konsultowana prawnie jak i zaakceptowana przez księgową Fundacji.
- Art. 108 Kodeksu cywilnego dotyczy czynności prawnych pełnomocnika (umocowanego do czynności materialnoprawnych), a nie czynności prawnych pomiędzy osobą prawną nieprowadzącą działalności gospodarczej, w imieniu której działa organ uprawniony do reprezentacji (Prezes jednoosobowego Zarządu Fundacji) z osobą fizyczną (w tym przypadku z Wojciechem Golonką), w związku z czym ustanowienie pełnomocnika dla zawarcia takiej umowy byłoby zupełnie sztuczną i zbędną konstrukcją, gdyż pełnomocnictwa w imieniu Fundacji musiałby udzielić również on jednoosobowo jako Prezes Fundacji, z uwagi na taki sposób jej reprezentacji.

(akta kontroli str. 649-662, 740-761)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień, Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że:

- Przytoczony argument o wskazaniu we wniosku wynagrodzenia odpowiadającego opisowi obowiązków w kosztorysie i zawarcie go w kwocie,

o której dofinansowanie Fundacja wnioskowała, oraz brak wystąpień IDMN w tej kwestii stoi w sprzeczności z informacjami zawartymi w złożonych wnioskach i umowach, wskazującymi na posiadanie przez Fundację zasobów kadrowych niezbędnych do realizacji zadania. Ponadto IDMN nie ma/miał możliwości zweryfikowania zbieżności wskazanej we wniosku kwoty wynagrodzenia za te usługi z opisem obowiązków w kosztorysie – z uwagi na brak dokumentacji dotyczącej sposobu wyboru wykonawcy tej usługi.

- Wykonanie wskazanych usług było akceptowane przez Prezesa Zarządu poprzez dokonanie sprawdzenia wystawionych rachunków pod względem merytorycznym i finansowym, a nie przez księgową Fundacji, jak wskazano w wyjaśnieniach.
- Niezależnie od tego, że zapisy statutu Fundacji nie zabraniają świadczenia odpłatnych usług na rzecz Fundacji ze strony członków zarządu, norma wynikająca z art. 108 Kodeksu cywilnego zasadniczo zakazuje dokonywania przez pełnomocnika czynności prawnych „z samym sobą”, na co wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 1993 r.¹⁹, utrzymując że przepis ten ma zastosowanie także do sytuacji, gdy ta sama osoba fizyczna jest stroną czynności prawnej, działając – z jednej strony jako organ osoby prawnej, a z drugiej strony – we własnym imieniu i na własną rzecz. Pogląd ten został podtrzymany m.in. w wyrokach Sądu Najwyższego: z dnia 10 listopada 2005 r.²⁰ oraz z dnia 5 grudnia 2007 r.²¹ dotyczących fundacji.
- Regulacja art. 108 Kodeksu cywilnego ma na celu ochronę interesów podmiotu przed niełojalnym postępowaniem osoby upoważnionej do składania oświadczeń woli w jej imieniu. Należy zauważyć, że sytuacja, w której warunki umowy określa ta sama osoba – działająca jako organ podmiotu i jednocześnie jako wykonawca umowy – jest niedopuszczalna, albowiem nie zapewnia transparentności podejmowanych działań i może prowadzić do nadużyć. Ponadto NIK zwraca uwagę, że ustanowienie pełnomocnika dla zawarcia umowy – uznane przez Prezesa Zarządu za sztuczną i zbędną konstrukcję – zostało w praktyce przez niego zastosowane przy zleceniu sobie usługi tłumaczenia trzech komiksów w ramach realizacji projektu nr 2 (szczegóły wskazano w pkt 3 tej sekcji).

(akta kontroli str. 52-57, 91-188, 389-489, 271-272, 275-276, 562-563, 663, 715-727)

Zgodnie z § 14 ust. 1 obu umów zawartych z IDMN, skutkiem nienależytego wykonania umowy stwierdzonego na podstawie wyników kontroli oraz oceny realizacji wniosków i zaleceń pokontrolnych, może być rozwiązanie umowy i konieczność zwrotu przez beneficjenta środków finansowych przekazanych przez IDMN wraz z odsetkami. Z kolei zgodnie z § 15 ust. 2 obu umów, niespełnienie warunków umowy może być podstawą do obniżenia, anulowania lub żądania zwrotu całości bądź części środków finansowych.

(akta kontroli str. 91-188, 389-489, 271-272, 275-276, 562-563, 663, 715-727)

2. Realizując oba projekty dofinansowane ze środków finansowych przekazanych przez IDMN, Fundacja nie udokumentowała dokonania rozpoznania rynku, oraz przyjętych i zastosowanych kryteriów przy wyborze najkorzystniejszych ofert wykonawców usług, na których realizację wydatkowano przekazane

---

¹⁹ Sygn. akt I CR 3/93.

²⁰ Sygn. akt V CK 332/05.

²¹ Sygn. akt I CNP 41/07.

dofinansowania w kwocie 399 404,12 zł (projekt nr 1) oraz w kwocie 159 749,77 zł (projekt nr 2). Było to działaniem niezgodnym z:

- § 10 umów dotyczących obu realizowanych projektów, który zobowiązał Fundację do prowadzenia dokumentacji zadania w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych wydatków oraz okresową ocenę wykonania zadania pod względem rzeczowym i finansowym;
- § 17 umów dotyczących obu realizowanych projektów, który zobowiązał Fundację do stosowania zasady wyboru oferty najkorzystniejszej oraz z odpowiednim stosowaniem przepisów art. 43 i 151 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²², a w przypadku umowy nr 49 (projektu nr 2) – również do stosowania *Wytycznych dotyczących składania zamówień*, zgodnie z którymi podmioty niezobowiązane do stosowania ustawy Pzp powinny, na podstawie zapisów rozdziału 5 pkt 2) lit. b) oraz rozdziału 6 stosować tryb uproszczony wyboru najkorzystniejszej oferty dla wydatków:
  - o wartości od 20 tys. zł do 130 tys. zł netto (bez podatku od towarów i usług) włącznie – co dotyczyło wyboru oferty na realizację usługi druku książek i komiksów, na którą Fundacja wydała łącznie 56 250 zł brutto (53 571,43 zł netto), w tym 24 750 zł za usługę druku książek oraz 31 500 zł za usługę druku komiksów – poprzez dokonanie i udokumentowanie rozeznania rynku, co najmniej przez opublikowanie zapytania ofertowego na stronie internetowej Fundacji lub powszechnie dostępnej stronie przeznaczonej do umieszczania zapytań ofertowych – przez okres co najmniej 3 dni oraz udokumentowanie wyboru najkorzystniejszej oferty tj. porównania cen co najmniej trzech ofert (o ile na rynku istnieje trzech potencjalnych wykonawców),
  - o wartości poniżej kwoty 20 tys. zł netto (bez podatku od towarów i usług) – co dotyczyło wyboru ofert na realizację pozostałych usług związanych z realizacją projektu nr 2 wymienionych w załączniku nr 1 do ww. umowy, poprzez zapewnienie potwierdzenia, że wydatki na zrealizowane usługi zostały dokonane w sposób racjonalny, efektywny i przejrzysty, z zachowaniem zasad uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów, tj. przestrzegania ogólnych warunków kwalifikowalności wydatków.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że Fundacja nie przedstawiła dokumentów potwierdzających sporządzenie kosztorysów ww. wniosków o dofinansowanie projektów złożonych do IDMN, a przy części z zamówionych usług lub dostaw przy realizacji projektu nr 1²³ oraz projektu nr 2²⁴ zdecydowała się na wybór kilku usługodawców lub dostawców (w przypadku zakupu sprzętu), zamiast wybrania jednej, najkorzystniejszej oferty spośród kilku zebranych ofert dla każdej z ww. usług lub dostaw tożsamyh rodzajowo w celu uzyskania najniższej ceny. Zdaniem NIK takie działanie, przy jednoczesnym braku udokumentowania sposobu wyboru ofert, było sprzeczne z nałożonym na Fundację obowiązkiem zapewnienia, aby wydatki były racjonalne i efektywne. Mogło to skutkować koniecznością zapłaty przez Fundację wyższej ceny niż możliwa do uzyskania.

²² Dz.U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm. Dalej: *uofp*.

²³ opracowania artykułów sponsorowanych w ogólnopolskiej prasie lub na portalach internetowych, wysyłki materiałów, wykonania dwóch korekt tekstu, wysyłki materiałów, nagrania i montażu prelekcji, przygotowania projektu okładki, przygotowania składu materiału, dokonania redakcji broszury promocyjnej i strony internetowej Fundacji, zakupu komputerów, zakupu materiałów biurowych.

²⁴ tłumaczenia książek i komiksów, sporządzenia okładki książek i komiksów, sporządzenie korekt tekstu, przygotowania składu książek i komiksów.

Biorąc pod uwagę powyższe należy uznać, że Fundacja nie zapewniła transparentności procesu wyboru wykonawców usług sfinansowanych ze środków przekazanych przez IDMN. Nie zapewniła również możliwości dokonania przez IDMN oceny prawidłowości wydatkowania przekazanych środków finansowych (§ 16 ust. 1 Regulaminu z 2021 r. i § 17 ust. 1 Regulaminu z 2023 r.), tj. sprawdzenia, czy poniesione wydatki były racjonalne, celowe i efektywne, zgodnie z wymogami określonymi w obu regulaminach (§ 7 ust. 1 lit. b). Ponadto takie działania mogły mieć wpływ na wydatkowanie przez Fundację większych środków na część zamówionych usług i dostaw, niż założono w kosztorysach obu projektów. W przypadku projektu nr 1 łączna wartość zawyżeń wyniosła 13 995,76 zł i dotyczyła 47 z 75 pozycji wydatków (wykazanych według rodzaju kosztów), zaś przy realizacji projektu nr 2 takie zawyżenia w łącznej kwocie 2 229,77 zł stwierdzono w odniesieniu do 12 z 45 pozycji wydatków. Maksymalne zawyżenie stanowiło 14,9% planowanej wartości wydatku ujętej w kosztorysie.

(akta kontroli str. 5-7, 19-24, 153-188, 203-246, 466-508, 649-662, 663-727, 740-761, 817-818, 824-826)

Prezes Zarządu udzielił następujących wyjaśnień w sprawie przyczyn nieudokumentowania rozpoznania rynku i wyboru wykonawców usług zamówionych w ramach realizacji obu projektów:

- Fundacja nie prowadzi ewidencji przeprowadzanych rozmów telefonicznych czy przeglądanych ofert *online*, służących do rozpoznania rynku i pozwalających sporządzić kosztorys wedle uśrednionych cen rynkowych. Zachowana i przekazana grantodawcy dokumentacja (umowy, rachunki, faktury i wyciągi bankowe), a także przekazane materiały w różnej formie (elektronicznej i fizycznej), w pełni umożliwiają identyfikację poszczególnych wydatków oraz okresową ocenę wykonania zadania pod względem rzeczowym i finansowym.
- Przygotowując wnioski grantowe, konsultował cenniki *online* i przeprowadzał telefoniczne rozpoznanie rynku, a ustalany na tej podstawie kosztorys w obydwu projektach stanowił odzwierciedlenie ówczesnych cen rynkowych. Dbał również o relację „jakość-cena”, tak aby końcowe efekty były na odpowiednim poziomie edytorskim. Wynagrodzenie zaproponowane realizatorom zadań, wybieranym pod kątem rękojmi ich przygotowania merytorycznego (względem poszczególnych zadań, rzetelności pracy i możliwości czasowych), miało z jednej strony odzwierciedlać realia rynkowe, a z drugiej – gwarantować wykonanie zadań w powierzonym terminie.
- Fundacja, nie będąc zobowiązana na jakiegokolwiek podstawie do stosowania procedur wyboru najkorzystniejszej oferty przewidzianych ustawą Pzp, dokonywała wyboru najkorzystniejszej oferty, obierając za priorytet jakość merytoryczno-wykonawczą, kompetencje, profesjonalizm, czasowość i terminowość wykonawców oraz kontrahentów, dających rękojmię poprawnej i jakościowej realizacji projektu, w przewidzianych ramach harmonogramu i kosztorysu.
- Wszystkie wydatki były przemyślane, wydatkowane wedle cen rynkowych i budżetu projektu oraz umożliwiły realizację zadania wedle wyznaczonych celów, w związku z czym były racjonalne i efektywne.
- Dywersyfikacja kontrahentów przy złożonych interdyscyplinarnych projektach wydawniczych i e-learningowych jest rzeczą naturalną, narzuconą przez wymogi natury merytorycznej i transparentności. Została ona wyrażona we wniosku grantowym, będącym podstawą do oceny i przyznania

dofinansowania projektu, w którym zaznaczono, że Fundacja będzie poszukiwać współpracowników wśród różnych samodzielnych pracowników naukowych.

- Różnorodność w doborze tłumaczy i autorów tekstów promujących jest wartością dodaną, wymuszoną także przez ramy czasowe projektu, a dobór korektorów odbywa się pod kątem zarówno ich kompetencji w danej tematyce książki, jak i w oparciu o wielorakie aspekty ludzkie potrzebne do poprawnej współpracy z danym tłumaczem.
- Współpraca ze zbyt małą liczbą współpracowników, poleganie na jednym korektorze, jedynym łamaczu czy projektancie okładek, mogłaby zakłócić nawet cały proces powstawania publikacji w przypadku jego niedyspozycji czy zdarzeń losowych, tudzież po prostu spowodować przez tegoż outsourcing wykonania zleceń przez osoby niedobre jakościowo przez Fundację.
- Doświadczenie przedsiębiorcze pokazuje, że jakość oraz staranność w wykonaniu niekoniecznie idą w parze z większą liczbą zamówień po „zrąbowanej” cenie. Nie można porównywać świadczenia usług o charakterze naukowym i popularno-naukowym, zwłaszcza w sferze humanistycznej, do hurtowych dostaw materiałów czy usług technicznych.

Prezes Zarządu stwierdził również:

Fundacja nie stosowała trybu uproszczonego z rozdziału 6 Wytycznych dotyczących składania zamówień, gdyż nie była do tego zobowiązana. Wynika to z zapisów Wytycznych (patrz rozróżnienie w słowniczku pojęć w definicji zamówień publicznych, rozdz. 1: są one udzielane albo na podstawie ustawy PZP albo na podstawie zasady konkurencyjności; Wytyczne odnoszą się do zamówień publicznych, rozdz. 3; beneficjenci niezobowiązani do stosowania PZP nie są zobowiązani do stosowania PZP, „natomiast są zobowiązani do stosowania zasady konkurencyjności dla każdego z zamówień w projekcie, którego wartość przekracza 130 tys. PLN netto”, rozdz. 4, pkt 1.) i faktu, że w rzeczonym projekcie nie zachodziły wydatki przekraczające kwotę 130 tys. zł netto. Na zadane w tej kwestii pytanie interpretacyjne do grantodawcy, celem potwierdzenia otrzymanej wcześniej interpretacji ustnej, Fundacja otrzymała (...) odpowiedź następującą: „w odpowiedzi na Pana pytanie podtrzymujemy nasze stanowisko, że jako Fundacja zgodnie z umową i wytycznymi do umowy nie byli Państwo zobowiązani do stosowania Prawa zamówień publicznych. Zasada konkurencyjności wymagana była w przypadku beneficjenta, niebędącego podmiotem zobowiązanym zgodnie z art. 4 ustawy PZP do jej stosowania, w przypadku zamówień przekraczających wartość 130 tys. zł netto, tj. bez podatku od towarów i usług (VAT). Zgodnie z rozdz. 6 pkt. 3 (tabela) Wytycznych dotyczących składania zamówień Fundację obowiązywało zachowanie procedur tylko powyżej 130 tys. zł netto. Zgodnie z umową beneficjent powinien kierować się zasadą wyboru oferty najkorzystniejszej.

(akta kontroli str. 649-662, 740-671)

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela powyższego stanowiska Prezesa Zarządu, ponieważ:

- Udokumentowanie przeprowadzonego rozpoznania rynku (np. oferty stanowiące odpowiedź na opublikowane przez Fundację zapytanie ofertowe lub wydruk przeglądanych ofert *online*) oraz sporządzenie notatki zawierającej uzasadnienie wyboru najkorzystniejszej oferty zapewniłoby możliwość dokonania oceny tego etapu realizacji zadania pod względem rzeczowym i finansowym. Czyniłoby to zadość wymaganiom § 10 umów

dotyczących obu projektów, a także ww. *Wytycznych*, gdzie np. w rozdziale 6 w pkt 1 wskazano, że *konieczne jest zachowanie przejrzystości procesu wyboru i jego uzasadnienia*, a w pkt 3, dotyczącym wydatków o wartości poniżej kwoty 20 tys. zł netto, wskazano że *istnieje obowiązek potwierdzenia, że wydatek został dokonany w sposób racjonalny, efektywny i przejrzysty, z zachowaniem zasad uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów*.

- Zgodnie z treścią § 17 obu umów zawartych z IDMN, Fundacja jako organizacja pozarządowa, powinna stosować również art. 43 i 151 uofp. Przepisy te stanowią, że zlecając wykonanie usług w ramach zadania sfinansowanego ze środków publicznych, Fundacja powinna uwzględnić ogół podmiotów zainteresowanych ich realizacją, traktując wynagrodzenie za zamówione usługi jak dotację dla organizacji pozarządowych.
- Przedstawiona interpretacja treści *Wytycznych dotyczących składania zamówień*, zgodnie z którą Fundacja nie była zobowiązana do stosowania trybu uproszczonego z rozdziału 6 jest błędna. Nic nie wnoszące jest przy tym stwierdzenie, że *beneficjenci niezobowiązani do stosowania PZP nie są zobowiązani do stosowania PZP (...)*, a dowodzenie, że Fundacja nie była zobowiązana do stosowania przedmiotowej ustawy, jak również zasady konkurencyjności z *Wytycznych* – bezprzedmiotowe, NIK bowiem nie stawia zarzutu nieprzestrzegania przez Fundację tak ustawy Pzp, jak i zasady konkurencyjności z *Wytycznych*. Twierdzenie o niestosowaniu przez Fundację trybu uproszczonego z rozdziału 6 *Wytycznych* z powodu braku takiego obowiązku Prezes Zarządu wywodzi z definicji „zamówienia publicznego” z rozdziału 1 *Wytycznych*, które jest udzielane albo zgodnie z ustawą Pzp, albo zgodnie z zasadą konkurencyjności. Jakkolwiek należy przyznać, że zapisy *Wytycznych dotyczących składania zamówień* są niekonsekwentne i mogą budzić wątpliwości, to jednak nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Prezesa Zarządu – jego akceptacja oznaczałaby bowiem uznanie, że wymogi rozdziału 6 *Wytycznych* „Tryb uproszczony” nie obowiązują nikogo. Z kolei przytoczona przez Prezesa Zarządu informacja z IDMN jest w części dotyczącej ustawy Pzp oraz zasady konkurencyjności również bezprzedmiotowa (z powodów jak wyżej), a w części (*Zgodnie z rozdz. 6 pkt 3 (tabela) Wytycznych dotyczących składania zamówień Fundację obowiązywało zachowanie procedur tylko powyżej 130 tys. zł netto*) – nieprawdziwa, o czym świadczy sam tytuł tabeli: „Wybór procedury w zależności od wartości szacunkowej wydatku”. Ponadto w Rozdziale 5, pkt 2 ppkt b) *Wytycznych* wskazano, że *zasady konkurencyjności nie stosuje się do wydatków rozliczanych uproszczoną metodą, o których mowa w Wytycznych*, z czego wynika, że Fundacja była zobowiązana stosować tę metodę opisaną szczegółowo w Rozdziale 6 *Wytycznych*.

(akta kontroli str. 153-188, 466-489, 663-727)

3. Zawieranie umów, bez zachowania formy pisemnej (z wyjątkiem jednego przypadku wskazanego poniżej), o świadczenie szczegółowo opisanych dalej usług, w których reprezentujący Fundację Prezes Zarządu występował jednocześnie jako druga strona umowy (usługodawca), co stanowiło naruszenie postanowień art. 108 Kodeksu cywilnego stanowiących o zakazie dokonywania przez pełnomocnika czynności prawnych „z samym sobą” (§ 23 obu umów).

Oprócz zleceń wymienionych w pkt 1 niniejszej Sekcji, dotyczących koordynacji obydwu projektów oraz koordynacji realizacji nagrań w projekcie nr 1, Prezes Zarządu dodatkowo zlecił samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą (bez zachowania formy pisemnej), realizację następujących usług:

- w ramach realizacji projektu nr 1:
  - print management – obsługę całego procesu publikacji (siedem książek i jedna broszura) z wynagrodzeniem w łącznej kwocie 18 300 zł, pomimo zawarcia we wniosku o dofinansowanie oraz w załączniku nr 1 do umowy nr 5 informacji, że jednostką kosztu jest umowa o zlecenie, a zgodnie z § 7 ust. 1 pkt e Regulaminu Programu IDMN Fundusz Patriotyczny – Edycja 2021 Wolność po polsku, wydatki związane z realizacją zadania muszą być przewidziane we wniosku,
  - skanowanie i obróbkę tekstu (dwie książki) z wynagrodzeniem w łącznej kwocie 3 030 zł,
  - korektę tekstu (sześć książek i jedna broszura) z wynagrodzeniem w łącznej kwocie 10 105 zł,
  - wygłoszenie pięciu prelekcji z wynagrodzeniem w łącznej kwocie 2 500 zł,
  - redakcję tekstu książki „G.K. Chesterton, Polska i polityka” z wynagrodzeniem 6 200 zł;
- w ramach realizacji projektu nr 2:
  - korektę tekstu (dotyczy książek: „Stara i nowa Msza”, „Półwiecze nowej Mszy” oraz komiksów: „Święty Bernard”, „Święty Jan Bosko”) za wynagrodzenie w łącznej kwocie 3 810 zł,
  - redakcję techniczną książek i komiksów wydanych w ramach projektu za wynagrodzenie w łącznej kwocie 11 000 zł,
  - montaż nagrań dwóch prelekcji promujących wydane książki i komiksy za wynagrodzenie w kwocie 220 zł.

Ponadto Fundacja reprezentowana przez osobę fizyczną (o takim samym nazwisku jak Prezes Zarządu) na mocy pełnomocnictwa udzielonego przez Prezesa Zarządu w dniu 8 września 2023 r., zawarła z Prezesem Zarządu w tym samym dniu umowę o dzieło nr 2023/17, której przedmiotem było wykonanie tłumaczenia z języka francuskiego na język polski trzech komiksów (każdy po ok. 3 arkusze wydawnicze) z kolekcji Belles Histoires Belles Vies wraz z przeniesieniem praw autorskich, za wynagrodzenie w łącznej kwocie 6 600 zł brutto.

Łączna wartość ww. zleceń wyniosła 61 765 zł (projekt nr 1 – 40 135 zł, projekt nr 2 – 21 630 zł), a z uwzględnieniem usług koordynacji (pkt 1 niniejszej sekcji) – 98 105 zł (projekt nr 1 – 58 475 zł, projekt nr 2 – 39 630 zł).

W ww. przypadkach Prezes Zarządu był również, zgodnie z przyjętymi w Fundacji *Zasadami rachunkowości*, osobą akceptującą pod względem merytorycznym dowody księgowe, tj. wystawione przez siebie samego rachunki.

Wskazane działania były niezgodne z:

- art. 108 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym pełnomocnik nie może być drugą stroną czynności prawnej, której dokonuje w imieniu mocodawcy, chyba że co innego wynika z treści pełnomocnictwa albo że ze względu na treść czynności prawnej wyłączona jest możliwość naruszenia interesów mocodawcy,
- § 7 ust. 1 pkt f Regulaminu z 2023 r., w którym wskazano, że wydatki związane z realizacją zadania muszą być zgodne z odrębnymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego – w związku z działaniem niezgodnym z art. 108 Kodeksu cywilnego.

(akta kontroli str. 153-188, 203-246, 249-292, 466-528, 562-570)

W sprawie przyczyn zlecenia samemu sobie, jako osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, realizacji ww. usług, bez zachowania przy tym formy

pisemnej umów, w których szczegółowo określano by przedmiot, zakres, termin i warunki realizacji zleczanych zadań, tj. w sposób umożliwiający jednoznaczne rozliczenie ich wykonania, Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że:

- Złożone wnioski o dofinansowanie wymieniały jego osobę zarówno jako wykonawcę, jak i Prezesa Zarządu Fundacji, w tym osobę odpowiedzialną za jakość merytoryczną książki poświęconej G.K. Chestertonowi, redakcję techniczną całego procesu wydawniczego, a informacje w nich zawarte były jedną z podstaw oceny wniosków grantowych oraz realizacji umów. Wskazał również, że zmiana osoby odpowiedzialnej za wykonanie ww. usług po przyznaniu dofinansowania rzutowałaby na transparentność i rzetelność składanego wniosku.
- Posiadając kwalifikacje do korekty tłumaczeń w ogóle, a także potwierdzoną dobrą współpracę z pozostałymi wymienionymi tłumaczami, mógł zapewnić efektywną usługę rzeczonych korekt o odpowiedniej jakości w oparciu o stawki rynkowe odzwierciedlone w kosztorysie projektu, stanowiące zatem racjonalny wydatek.
- Mając doświadczenie w montażu-post produkcji prelekcyjnych nagrań wideo, mógł zapewnić efektywną usługę montażu rzeczonych nagrań w oparciu o stawki rynkowe odzwierciedlone w kosztorysie projektu, stanowiące zatem racjonalny wydatek.
- Rodzaj jednostki miary (umowa zlecenie a zlecenie kontrahentowi) jest rzeczą wtórną względem samej ilości i czynności, bez wpływu na jej koszt i prawidłowość wydatku, stąd różnica w ujęciu planowanej formy rozliczenia usługi „print management - obsługa całego procesu publikacji” nie wymagała korekty czy aneksowania. Wskazał przy tym, że z kosztorysu jasno wynikało, że chodzi o print management danej książki, a najwłaściwszym określeniem miary byłoby zatem po prostu „książka” albo broszura”, ale niezależnie od stopnia precyzji było to czytelne zarówno dla Fundacji jak i Grantodawcy.
- Fundacja nie była zobligowana do zawierania umów w formie pisemnej dla wszystkich płatności, które były identyfikowalne względem zadań szczegółowo wyodrębnionych w kosztorysie stanowiącym załącznik do umowy o dofinansowanie, a ponadto w projektach nie przewidziano środków na kompleksową obsługę prawną umów przez prawnika i wszystkie zadania zostały należycie zrealizowane.

Prezes Zarządu podniósł również argument o braku zakazu świadczenia odpłatnych usług na rzecz Fundacji ze strony członków zarządu w treści statutu Fundacji oraz podał interpretację dotyczącą stosowania art. 108 Kodeksu cywilnego, co zostało już przytoczone w pkt 1 tej sekcji.

(akta kontroli str. 651-662, 740-755, 832-838)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień, Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na argumenty już wymienione w pkt 1 tej sekcji (nieprawidłowość nr 1 – tiret: trzecie i czwarte) dotyczące zakazu dokonywania czynności prawnych przez osobę fizyczną działającą – z jednej strony jako organ osoby prawnej, a z drugiej strony – we własnym imieniu i na własną rzecz, na co wskazał Sąd Najwyższy w wydanych wyrokach, a także na argument przytoczony w pkt 2 tej sekcji (nieprawidłowość nr 2 - tiret drugie) odnoszący się do obowiązku uwzględniania przez Fundację ogółu podmiotów zainteresowanych realizacją wymaganych usług.

(akta kontroli str. 52-57, 91-188, 389-489, 271-272, 275-276, 562-563, 663, 715-727)

Zdaniem NIK sytuacja mająca miejsce w tym przypadku, w której warunki umowy określa ta sama osoba – działająca jako organ podmiotu i jednocześnie jako wykonawca umowy – jest niedopuszczalna, albowiem nie zapewnia to transparentności podejmowanych działań. Przy braku jednoznaczności w określeniu przedmiotu i zakresu zamawianych usług, terminów ich realizacji, kwoty wynagrodzenia i zasad jego zapłaty, stwarza dodatkowo ryzyko ich wzajemnego – niegospodarnego – dublowania się i może prowadzić do powstania szkody. NIK zwraca uwagę, że w przypadku części usług wykonanych na rzecz Fundacji przez podmiot gospodarczy prowadzony przez Prezesa Zarządu w ramach realizacji projektu nr 1, Fundacja wydatkowała kwotę wyższą o 4 590 zł (o 12,1%) niż pierwotnie założono w kosztorysie tego projektu, który został – według wyjaśnień Prezesa Zarządu – ustalony w oparciu o ceny rynkowe, zaś jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze wykonawców miało być zapewnienie przez nich ręką poprawnego i jakościowego zrealizowania projektu w przewidzianych ramach tego kosztorysu.

(akta kontroli str.153-188, 203-257, 649-662, 741-746, 814-826, 839-864)

4. W przypadku 36 wydatków Fundacji w łącznej kwocie 99 084,60 zł poniesionych z tytułu zawartych umów i zleconych usług w celu realizacji projektu nr 2 (62% wydatków poniesionych ze środków przekazanych przez IDMN) stwierdzono, że zapłata wynagrodzenia nastąpiła w formie zaliczki, w wysokości 100% wynagrodzenia umownego. Było to niezgodne z postanowieniami z § 7 ust. 1 pkt b Regulaminu z 2023 r., z których wynika, że wydatki związane z realizacją zadania muszą być racjonalne i efektywne. Taki sposób wydatkowania otrzymanych od IDMN środków finansowych był działaniem niegospodarnym, ponieważ stanowił wykonywanie przez Fundację świadczenia pieniężnego przed wykonaniem przez zleceniobiorcę świadczenia niepieniężnego.

Na powyższą kwotę wydatków składają się:

- 22 wydatki z wybranej próby wydatków, które stanowiły zapłatę wynagrodzenia z tytułu realizacji 15 umów o łącznej wartości 71 324 zł (86% wartości zbadanych wydatków), poniesionych na:
  - tłumaczenie książki „Półwiecze nowej Mszy” (umowa o dzieło nr 2023/14 z 24.07.2023 r. wraz z rachunkiem z tego dnia – wydatek poniesiony 25.07.2023 r. w kwocie 10 340 zł; wykonanie: 12.09.2023 r.),
  - obsługę księgowo-kadrową projektu (faktura z 24.07.2023 r. – wydatek poniesiony 25.07.2023 r. w kwocie 3 690 zł,
  - koordynację projektu (faktura nr 6 z 25.07.2023 r. – wydatek poniesiony 25.07.2023 r. w kwocie 18 000 zł),
  - tłumaczenie komiksu „Święty Bernard z Clairvaux” wraz z przeniesieniem praw autorskich (umowa o dzieło 2023/17 z 08.09.2023 r. wraz z rachunkiem z tego dnia; wydatek poniesiony 13.09.2023 r. w kwocie 2 068 zł netto; wykonanie 30.09.2023 r.),
  - obróbkę graficzną i skład komiksu „Święty Bernard z Clairvaux” (umowa zlecenie nr 2023/3 z 08.09.2023 r. wraz z rachunkiem z tego dnia; wydatki poniesione 13.09.2023 r. w łącznej kwocie 5 847,80 zł netto oraz 05.10.2023 r. z tytułu składek ZUS i zaliczki na podatek dochodowy w łącznej kwocie 1 032,20 zł; wykonanie usługi: 30.10.2023 r.),
  - okładkę komiksu „Święty Bernard z Clairvaux” (umowa zlecenie nr 2023/16 z 08.09.2023 r. wraz z rachunkiem z tego dnia; wydatek na wynagrodzenie wykonawcy poniesiony 13.09.2023 r. w kwocie 658 zł

netto oraz dn. 05.10.2023 r. z tytułu zaliczki na podatek dochodowy w kwocie 42 zł, wykonanie: 30.10.2023 r.),

- okładkę książki "Półwiecze nowej Mszy" (faktura nr 02/09/2023 z dnia 20.09.2023 r.; wydatek poniesiony 22.09.2023 r. w kwocie 750 zł; wykonanie: 09.11.2023 r.),
  - skład tekstu i przygotowanie do druku książki „Półwiecze nowej Mszy” (umowa o zlecenie 2023/7 z 23.10.2023 i rachunek z 25.10.2023 r., wydatek poniesiony 26.10.2023 r. w kwocie 1000 zł; wykonanie: 28.10.2023 r.),
  - korektę (drugą) tłumaczenia tekstu komiksu „Święty Bernard z Clairvaux” (umowa-zlecenie 2023/9 z 25.10.2023 r. i rachunek z 26.10.2023 r.; wydatek poniesiony 27.09.2023 r. w kwocie 218 zł netto; wykonanie 08.11.2023 r.),
  - artykuł promujący dwie pozycje książkowe pt. "Półwiecze nowej Mszy" oraz „Stara i nowa Msza" (aneks nr 1 z 15.09.2023 r. do umowy o dzieło nr 2023/14 z 24.07.2023 r. i rachunek z 30.09.2023 r.; wydatek poniesiony 27.10.2023 r. w kwocie 658 zł netto; wykonanie: 08.11.2023 r.),
  - druk 1 500 egzemplarzy książki „Półwiecze nowej Mszy" (faktura VAT nr FA/18/11/2023 z 10.11.2023 r., wydatek poniesiony dn. 10.11.2023 r. w kwocie 13 500 zł; wykonanie 15.11.2023 r.),
  - druk 1 500 egzemplarzy komiksu „Święty Bernard z Clairvaux" (faktura VAT nr FA/18/11/2023 z 10.11.2023 r., wydatek poniesiony 10.11.2023 r. w kwocie 10 500 zł; wykonanie 15.11.2023 r.),
  - dwie prelekcje promujące wydane książki i komiksy oraz ich nagranie w formie filmów wideo (Rachunek nr 73/2023 z 02.11.2023 r.; wydatek poniesiony 03.11.2023 r. w łącznej kwocie 2 100 zł; wykonanie: 10.11.2023 r. i 12.11.2023 r.),
  - artykuł promujący wydane komiksy (Rachunek nr 73/2023 z 02.11.2023 r., wydatek poniesiony 03.11.2023 r. w kwocie 700 zł; wykonanie: 13.11.2023 r.),
  - montaż nagrań (produkcja audiowizualna/rekonstrukcja) dwóch prelekcji w formie nagrań wideo promujących książki i komiksy (faktura nr 11/2023 z 10.11.2023 r., wydatek poniesiony 10.11.2023 r.; w kwocie 220 zł; wykonanie: 15.11.2023 r.).
- wydatki w kwocie 27 760,60 zł nieobjęte szczegółowym badaniem (14 wydatków), wynikające z zastosowania w zawartych umowach zapisów umożliwiających wypłatę całości wynagrodzenia przed wykonaniem zamówionych prac i wystawieniem przez zleceniobiorcę rachunku do umowy w dniu jej podpisania.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w przypadku usług dotyczących obsługi księgowo-kadrowej projektu oraz koordynacji projektu, w *Preliminarzu całkowitych kosztów Zadania wraz ze źródłami finansowania* stanowiącym element wniosku o dofinansowanie oraz załącznik nr 1 do umowy nr 49 wskazano, że wydatki na realizację tych usług będą ponoszone przez okres 6 miesięcy, w związku z czym zapłata za nie całego wynagrodzenia z góry była również niezgodna z tym dokumentem.

(akta kontroli str. 5-49, 52-305, 324-363, 366-580, 582-636, 649-727, 740-761, 795-808, 865-969)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że:

- Fundacja nie widzi zasadnych przeciwwskazań, aby chronić przed inflacją wynagrodzenia znanych jej już kontrahentów i dotychczasowych

współpracowników, dających rękojmię czasowego wykonania zlecenia i pragnących uzyskać zaliczkę za wynagrodzenie. Wskazał przy tym możliwość zagospodarowania pieniądza przed utratą jego wartości, w formie zakupu czy lokaty, jako rzecz wielce zrozumiałą oraz na działania podejmowane w ramach finansów publicznych w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom inflacji.

- Opłacenie usługi w trakcie jej realizacji powoduje wcześniejsze przeniesienie prawa majątkowego do tejże usługi i umożliwia roszczenie wobec wykonawcy w wypadku jej niewykonania. Tym samym interes zamawiającego, a w konsekwencji – gospodarność środkami projektowymi, były zabezpieczone.
- Kontrahenci świadczący dla Fundacji usługi obsługi księgowej oraz koordynacji projektu w sposób ciągły, wystawiali – za porozumieniem stron – jedną zryczałtowaną fakturę w dowolnym czasie trwania projektu;
- Umowa o dofinansowanie nie zakazywała stosowania zaliczek, ani nie obligowała Fundacji do przekazania środków grantowych na konto oszczędnościowe.

(akta kontroli str. 649-662, 740-761)

NIK nie podziela przedstawionej argumentacji Prezesa Zarządu, ponieważ:

- Przekazane Fundacji środki finansowe, stanowiące dofinansowanie na realizację obu projektów, pochodzą z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego²⁵ (§ 2 ust. 2 w obu umowach) i mają charakter środków publicznych zgodnie z definicją dofinansowania określoną w § 1 ww. Regulaminów, a stosowanie w ww. przypadkach przedpłaty było niezgodne z zasadą efektywności wydatków, do której stosowania Fundacja była zobowiązana na mocy § 7 ust. 1 pkt b Regulaminu z 2023 r. Wskazany przez Prezesa Zarządu argument o ochronie przed inflacją wynagrodzenia wykonawców (usługodawców) jest sprzeczny z tą zasadą. To środki publiczne przekazane przez IDMN mogły być w takim przypadku chronione przed utratą wartości, np. poprzez ich wpłatę na konto oszczędnościowe dostępne w banku, z którego usług korzystała Fundacja.
- Fundacja dokonując przedpłaty całości wynagrodzenia przed wykonaniem usługi, brała na siebie pełne ryzyko niewykonania przez kontrahenta usługi w wymaganym terminie, co mogło skutkować negatywnymi konsekwencjami w postaci niezrealizowania projektu zgodnie z przyjętymi założeniami, a w konsekwencji – koniecznością zwrotu części lub całości dofinansowania (np. zgodnie z § 14 ust. 1 i § 15 ust. 2 obu umów z IDMN).
- W doktrynie od dawna dominuje pogląd, że w zobowiązaniach wzajemnych świadczenie niepieniężne powinno być spełnione w pierwszej kolejności, także w stosunkach obrotu powszechnego²⁶.

(akta kontroli str. 153-188, 466-489, 811-813)

Najwyższa Izba Kontroli podkreśla, że zgodnie z § 12 ust. 4 umowy nr 49, Fundacja była zobowiązana do zwrotu na rachunek bankowy IDMN środków wynikających z różnicy pomiędzy odsetkami bankowymi naliczonymi przez bank od środków finansowych przekazanych przez IDMN, a kosztami prowadzenia

²⁵ Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu – w przypadku projektu nr 1 i umowy dotyczącej tego projektu.

²⁶ R. Szostak, *Umowy o zamówienia publiczne w zarysie*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2018 r. s. 185-186 (źródło: https://www.uzp.gov.pl/data/assets/pdf_file/0024/36762/Umowy-o-zamowienia-publiczne-w-zarysie.pdf; dostęp: 14.02.2024 r.)

rachunku bankowego (prowizje, opłaty) w terminie 7 dni od otrzymania tych odsetek, co świadczy o przyjęciu w umowie założenia, że wolne środki finansowe otrzymane od IDMN mogły być wpłacone przez Fundację na oprocentowane konto, a nie przekazywane z góry w pełnej kwocie (zaliczkowo) wybranym przez Fundację wykonawcom usług.

(akta kontroli str. 466-489, 811-813)

5. Fundacja niegospodarnie wydatkowała kwotę 2 300 zł na rzecz [...] ²⁷ (dalej: wykonawca). Wydatku dokonano 13 grudnia 2021 r. w ramach zapłaty wynagrodzenia na podstawie umowy z tego samego dnia o przeprowadzenie kampanii promocyjnej w mediach społecznościowych, promującej wyniki projektu nr 1 (dalej: umowa z 13 grudnia 2021 r.) oraz rachunku do umowy, wystawionego przez wykonawcę również 13 grudnia 2021 r. Przedmiotem umowy było udostępnienie przez wykonawcę w dniach od 13 grudnia do 15 grudnia 2021 r. na posiadanych przez niego kontaktach w mediach społecznościowych (w umowie wymieniono trzy ogólnodostępne portale społecznościowe oraz jeden ogólnodostępny internetowy portal medialny) informacji o wynikach projektu, tj. wydanych materiałach edukacyjnych (książkach) i nagraniach (wykładach e-learningowych).

Zdaniem NIK wydatkowanie ww. kwoty było działaniem niegospodarnym, biorąc pod uwagę, że:

- Fundacja zawarła z tym samym wykonawcą w dniu 25 listopada 2021 r. umowę o przeprowadzenie kampanii promocyjnej (dalej: umowa z 25 listopada 2021 r.), której przedmiotem była realizacja w dniach od 25 listopada do 15 grudnia 2021 r. kampanii promującej wyniki ww. projektu w ramach prowadzonej przez wykonawcę telewizji internetowej na ogólnodostępnym internetowym portalu medialnym (o którym mowa również w umowie z 13 grudnia 2021 r.). Kampania miała składać się m.in. z realizacji i opublikowania przynajmniej 10 trailerów nagranych prelekcji, nie krótszych niż 30 sekund każdy, oraz przynajmniej czterech nagrań (wykładów e-learningowych) Fundacji, a także z publikacji wpisów w mediach społecznościowych, tj. tego samego rodzaju usługi, jak w przypadku umowy z 13 grudnia 2021 r.
- W umowie z 25 listopada 2021 r. zawarto informację, że *Wykonawca deklaruje, iż przeprowadzi kampanię promocyjną w sposób profesjonalny i ukierunkowany na zmaksymalizowanie promocji ww. materiałów*, a wynagrodzenie za realizację tej umowy w kwocie 20 000 tys. zł zostało zapłacone przez Fundację w dniu 30 listopada 2021 r. na podstawie rachunku wystawionego przez wykonawcę w dniu 26 listopada 2021 r., w którym wskazano jako datę sprzedaży 29 listopada 2021 r.
- Prezes Zarządu nie przekazał w toku kontroli dokumentów potwierdzających wykonanie przez ww. wykonawcę umowy z 25 listopada 2021 r. usługi publikacji wpisów w mediach społecznościowych, jak również dokonania przez Fundację oceny prawidłowości wykonania tej umowy i efektów uzyskanych z tytułu jej realizacji. Wyjaśnił przy tym, że dla każdej książki wytworzono i wyemitowano w telewizji internetowej zwiastuny dla każdej z książek, spot dla wszystkich książek, trailery zwiastujące emisję poszczególnych wykładów oraz kilka z wykładów powstałych w ramach

---

²⁷ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2022 r., poz. 902) i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r., poz. 1233) NIK wyłączyła jawność w zakresie danych strony umowy. Wyłączenia dokonano w interesie przedsiębiorcy.

zadania. Poinformował również, że kanał ten w międzyczasie został arbitralnie zamknięty przez właściciela internetowego portalu medialnego.

- W umowie z 13 grudnia 2021 r. nie określono szczegółowych warunków realizacji umowy, tj. nazw kont posiadanych przez wykonawcę w mediach społecznościowych oraz liczby wymaganych wpisów z informacjami o wynikach projektu, które miały być w nich opublikowane. Prezes Zarządu wskazał, że w ramach realizacji tej umowy kontynuowano promocję, wykorzystując ówczesne zasięgi mediów społecznościowych wykonawcy usługi, docierających głównie do odbiorców o profilu patriotyczno-katolickim. Z zachowanych treści promujących Prezes Zarządu przedstawił jedynie wpisy na dwóch portalach społecznościowych (po jednym wpisie na każdym z nich), które zostały opublikowane 15 grudnia 2021 r. (jeden wpis został polubiony przez dwóch użytkowników i podany dalej przez jednego użytkownika portalu, a w przypadku drugiego portalu wpis został wyświetlony 507 razy i polubiony przez dziewięciu użytkowników).
  - Wskazana przez Prezesa Zarządu telewizja internetowa na ogólnodostępnym internetowym portalu medialnym, która była prowadzona przez wykonawcę i na której promowano wyniki projektu, miała taki sam profil odbiorców (zgodnie z treścią wniosku o dofinansowanie) oraz podobne zasięgi, jak kanał samego wykonawcy w mediach społecznościowych.
- (akta kontroli str. 5-49, 52-305, 324-363, 366-580, 582-636, 649-727, 740-761, 797-808, 814-816, 829-830, 865-969)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że zaprzestając promocji przy użyciu reklam za pomocą konta Fundacji na jednym z ogólnodostępnych portali społecznościowych, zdecydowano się na kontynuowanie tych samych działań promocyjnych przy użyciu naturalnych zasięgów ww. wykonawcy w mediach społecznościowych. Jego zdaniem zakres jak i budżet tych działań nie wymagał szczegółowych warunków, które zachodziły w przypadku złożonej kampanii, o której mowa w umowie z 25 listopada 2021 r. W sprawie nieudokumentowania sporządzenia oceny prawidłowości realizacji ww. umowy z 25 listopada 2021 r. oraz efektów uzyskanych z jej wykonania, Prezes Zarządu wyjaśnił, że działania promocyjne były monitorowane na bieżąco, stąd nie zachodziła potrzeba tworzenia dodatkowych pisemnych analiz czy protokołów.

(akta kontroli str. 797-808, 832-838)

Zdaniem NIK wydatkowanie kwoty 2 300 zł z umowy z 13 grudnia 2021 r. należy uznać za działanie niegospodarne z uwagi na:

- nieokreślenie w umowie z 13 grudnia 2021 r. warunków przeprowadzania kampanii promocyjnej, polegającej na publikacji wpisów w mediach społecznościowych,
- wcześniejsze zlecenie temu samemu wykonawcy przeprowadzenia kompleksowej kampanii promującej wyniki projektu nr 1, obejmującej również publikację wpisów w mediach społecznościowych,
- pokrywanie się terminów realizacji obu umów.

Wydatek poniesiony na realizację tej umowy nie był niezbędny dla realizacji celów zadania oraz nie był racjonalny i efektywny, tj. nie spełniał warunków określonych w § 7 Regulaminu programu Fundusz Patriotyczny z 2021 r. Ponadto należy zauważyć, że wykonawcę, jako stronę umowy, reprezentował jeden z fundatorów Fundacji.

(akta kontroli str.296-305)

6. Do sprawozdania z wykonania obu projektów Fundacja nie załączyła skanów dowodów finansowych przedstawiających wydatkowanie następujących środków:

– w ramach projektu nr 1:

- 405,22 zł, tj. części z kwoty 840,20 zł odprowadzonej do ZUS z tytułu realizacji umowy zlecenia z poz. 33 zestawienia faktur/rachunków (poz. I.4.2. preliminarza kosztów), a przedstawiony dowód nr ZP/12 w odniesieniu do płatności do ZUS uwzględniał tylko kwotę 434,98 zł, tj. mniejszą o 405,22 zł od kwoty wydatkowanej,
- 131 zł z tytułu podatku VAT z poz. 136 zestawienia faktur/rachunków – dla tej kwoty nie przedłożono żadnego dowodu, odwołując się jedynie do dowodów „od ZP/50 do ZP/62 bez ZP/61” (w wyłączeniu pominięto dowód ZP/56), a wymienione dowody od ZP/50 do ZP/62, z wyłączeniem dowodów ZP/56 i ZP/61, nie dokumentowały poniesienia kosztu z tytułu podatku VAT w łącznej kwocie 131 zł;

– w ramach projektu nr 2:

- 297,75 zł, tj. części z kwoty 617,37 zł odprowadzonej do ZUS z tytułu realizacji umowy zlecenia z poz. 45 zestawienia faktur/rachunków (poz. I.2.2. preliminarza kosztów), a przedstawiony dowód nr ZP-3/9 w odniesieniu do płatności do ZUS uwzględniał tylko kwotę 319,62 zł, tj. mniejszą o 297,75 zł od kwoty wydatkowanej,
- 253,61 zł, tj. części z kwoty 491,95 zł odprowadzonej do ZUS z tytułu realizacji umowy zlecenia z poz. 67 zestawienia faktur/rachunków (poz. I.2.3. preliminarza kosztów), a przedstawiony dowód nr ZP-3/12 w odniesieniu do płatności do ZUS uwzględniał tylko kwotę 238,34 zł, tj. mniejszą o 253,61 zł od kwoty wydatkowanej.

Niezałączenie ww. dowodów finansowych stanowiło naruszenie 9 ust. 4 umowy nr 5 oraz § 9 ust. 4 umowy nr 49, które stanowiły, że *Do sprawozdania należy załączyć (...) skany opisanych faktur lub innych dowodów finansowych przedstawiających wydatkowanie środków (...).*

(akta kontroli str. 153-188, 225-246, 265, 466-528, 532-534, 538-540, 830-840: pliki nr: 033, 071, 113-118, 120-122, 124, 865-969)

Prezes Zarządu Fundacji wyjaśnił, że w rozliczeniach projektów standardowo przekazuje się potwierdzenia płatności, w tym ZUS i PIT, natomiast deklaracje ZUS, PIT4R czy VAT9M udzielane są do wglądu w ramach kontroli, co miał potwierdzać przytoczony przez niego fragment umowy (§ 9 ust. 4), w myśl którego w przypadku umów zleceń jako dowody finansowe należało przedłożyć: kopię umowy, rachunku, dowodu zapłaty, dowodu opłacenia ZUS, co też – jak poinformował – uczyniono. Dodał, że wpłaty te były wyszczególnione w sprawozdaniu i były przypisane do konkretnych dokumentów księgowych i pozycji z preliminarza, a zatem były identyfikowalne, a także, że Grantodawca (IDMN) nie stwierdził potrzeby uzupełnienia sprawozdania.

(akta kontroli str. 659, 751)

W odniesieniu do złożonych wyjaśnień należy zgodzić się co do braku – co do zasady – konieczności przedkładania w rozliczeniach kopii wymienionych deklaracji, ale tylko w sytuacjach, gdy zapłacone kwoty znajdują pełne pokrycie w dowodach źródłowych (fakturach, rachunkach). I taka sytuacja miała miejsce w odniesieniu do wszystkich płatności ujętych w rozliczeniu Fundacji, z wyjątkiem wymienionych powyżej. Wyszczególnione w rozliczeniu ww. dowody księgowe ZP/12, od ZP/50 do ZP/62 z wyłączeniami (dla projektu nr 1) oraz ZP-3/9 i ZP 3/12 (dla projektu nr 2), nie dokumentowały ich poniesienia. Same zaś

dowody zapłaty bez ich podstawy źródłowej nie stanowią wystarczającego udokumentowania wydatku.

(akta kontroli str. 153-188, 225-246, 265, 466-528, 532-534, 538-540, 830-840: pliki nr: 033, 071, 113-118, 120-122, 124)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

- Wnioski
1. Zapewnienie transparentnego i racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi, w szczególności poprzez przestrzeganie wymogów umów zawieranych przez Fundację jako beneficjenta tych środków, wywiązywanie się z zadeklarowanego we wnioskach zaangażowania Fundacji w realizację zadań oraz niezawieranie umów naruszających zasady reprezentacji określone w Kodeksie cywilnym.
  2. Zachowanie formy pisemnej umów przy zlecaniu zadań w ramach realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych oraz precyzyjne opisywanie przedmiotu zamówienia dające podstawę do jego rozliczenia.
  3. Zapewnienie konkurencyjnego wyboru oferentów przy realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych oraz jego odpowiedniego udokumentowania.
  4. Zaniechanie wypłaty wynagrodzeń wykonawcom przed wykonaniem powierzonych im zadań, przy realizacji projektów finansowanych ze środków publicznych.
  5. Uzupelnienie dokumentów załączonych do sprawozdań z wykonania obu zadań o dowody finansowe potwierdzające naliczenie części składek ZUS stanowiących koszt zleceniodawcy i podatku VAT z tytułu importu usług nabywanych od podatników VAT.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 29 lutego 2024 r.

Kontrolerzy
Przemysław Sala
główny specjalista kontroli państwowej
/-/

Piotr Smyrak
główny specjalista kontroli państwowej
/-/

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie
/-/
Jolanta Stawska

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał Janusz Klimek, Dyrektor Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Krakowie.